

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Možnosti přeshraniční spolupráce v regionu Chebsko

Miroslava Slavíková

© 2010 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Miroslava Slavíková

obor Veřejná správa a regionální rozvoj - k.s. Cheb

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název tématu: **Možnosti přeshraniční spolupráce v regionu Chebsko**

Struktura bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Základní charakteristika zkoumaného regionu
5. Projekty přeshraniční spolupráce
6. Závěr
7. Seznam literatury
8. Přílohy

Rozsah původní zprávy: 30 - 40 stran

Seznam odborné literatury:

- 1.KOL. AUT. 2008: Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Plzeň, Aleš Čeněk
 - 2.MATES, P., WOKOUN, R. et al. 2001: Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. Praha, Prospektrum
 - 3.JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. et al. 2004: České pohraničí: Bariéra nebo prostor zprostředkování? Praha, Academia
 - 4.PEKOVÁ J., PILNÝ J.2002: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha. ASPI Publishing
 - 5.DOČKAL, V. (ed.) 2005: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality. Brno, Masarykova univerzita v Brně
 - 6.WOKOUN, R. a kol. 2008: Regionální rozvoj. Praha, Linde
 - 7.Materiály ČSÚ a Euroregionu Silva Nortica
- Další literatura bude doporučena v průběhu zpracování bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jakub Husák**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2010

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 19.11.2008

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "*Možnosti přeshraniční spolupráce v regionu Chebsko*" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25. března 2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala ing. Jakubu Husákovi za odborné vedení a cenné rady, které mi v souvislosti s vypracováním této bakalářské práce poskytnul. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Ivě Votroubkové a Ing. Květě Kunové z Muzea Cheb, Bc. Martině Fučíkové z oddělení přeshraničních projektů Krajského úřadu Karlovarského kraje a zaměstnancům Odboru pro dotační politiku a rozvoj Městského úřadu Cheb za poskytnutí informačních materiálů.

Možnosti přeshraniční spolupráce v regionu Chebsko

Cross-border Cooperation within the Chebsko region

Souhrn

Tato bakalářská práce je zaměřena na česko-německou přeshraniční spolupráci v regionu Chebsko. Je zde věnována pozornost vymezení pohraniční, vzniku přeshraniční spolupráce, regionální politice spojené se vznikem euroregionů, využívání finanční podpory Evropské unie v rámci iniciativ a programů pro přeshraniční spolupráci. Bakalářská práce se zabývá vymezením a charakteristikou zkoumaného regionu Chebsko se snahou poskytnout prostřednictvím geografických, historických, sociálních a regionálních informací ucelený obraz regionu. V této kapitole je zmiňován vznik euroregionu Egrensis a dále pak možnosti pro získání dotací z Evropské unie s uvedením priorit a opatření pro Iniciativu Interreg IIIA a prioritních os a oblastí podpory v rámci Cíle 3 – Evropská územní spolupráce. Jako příklady možností přeshraniční spolupráce jsou zde uvedeny tři realizované projekty, které znamenaly pro chebský region a jeho obyvatele významný přínos.

Summary

This bachelor thesis is focused on the Czech-German cross-border cooperation in the region of Cheb. Attention is given to defining the border, the emergence of cross-border cooperation, regional policy associated with the emergence of euroregion, the use of European Union financial support under the initiatives and programs for cross-border cooperation.

Thesis deals with definition and characteristics of the region under examination with the aim to provide through the geographical, historical, social and regional information a comprehensive vision of the region.

The chapter also mentioned the creation of the euroregion Egrensis, then the possibilities for obtaining grants from the European Union, indicating the priorities and

measures for the Interreg IIIa initiative and priority axes and areas of support under the objective 3 – European territorial cooperation. As examples of possibilities cross-border cooperation are here mentioned three completed projects which meant significant benefit for region of Cheb and its inhabitants.

Klíčová slova:

přeshraniční spolupráce, region, euroregion, iniciativy, programy, realizované projekty, česko-německé pohraničí

Keywords:

Cross-border cooperation, region, euroregion, initiatives, programs, launched projects, Czech-German borderland

1. Úvod	5
2. Cíl práce a metodika	6
3. Literární rešerše	8
3.1 Region	8
3.2 Vymezení pohraničí	8
3.3 Vznik přeshraniční spolupráce.....	9
3.4 Regionální politika	10
3.5 Iniciativy a programy podpory přeshraniční spolupráce	12
3.5.1 Phare CBC	12
3.5.2 Interreg IIIA	14
3.5.3 Cíl 3 / Ziel 3	16
3.6 Strukturální fondy Evropské unie	20
3.6.1 Evropský sociální fond	21
3.6.2 Evropský fond regionálního rozvoje	21
3.7 Fond soudržnosti (Kohezní fond)	21
3.8 Projekty	22
4. Základní charakteristika zkoumaného regionu	24
4.1 Příroda	24
4.1.1 Pohoří	24
4.1.2 Vodstvo	25
4.2 Historie	25
4.3 Sídla a památky	26
4.4 Průmysl a zemědělství	27
4.5 Obyvatelstvo	27
4.6 Regionální rozvoj regionu Chebsko	28

4.7 Euroregion Egrensis	29
5. Projekty přeshraniční spolupráce	34
5.1 Poskytnuté granty ERDF v rámci jednotlivých iniciativ pro region Chebsko .	34
5.1.1 Phare CBC	34
5.1.2 Interreg IIIA	34
5.1.3 Cíl 3	35
5.2 Fondy zřízené v rámci česko-německé spolupráce	35
5.2.1 Nadační fond Historický Cheb	35
5.2.2 Česko-německý fond budoucnosti	36
5.3 Příklady přeshraniční spolupráce regionu Chebsko v jednotlivých oblastech .	36
5.3.1 Přeshraniční spolupráce v oblasti kultury	36
5.3.2 Přeshraniční spolupráce v oblasti vzdělávání	37
5.3.3 Přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu	37
5.3.4 Přeshraniční spolupráce v oblasti ekonomiky a hospodářství	38
5.4 Jednotlivé projekty realizované v rámci přeshraniční spolupráce v regionu Chebsko	39
5.4.1 „Krajinná výstava bez hranic – Grenzenlose Gartenschau, Marktredwitz – Cheb / Eger“	39
5.4.2 „Zmizelé Chebsko“	43
5.4.3 „Fotbal bez hranic“	45
5.5 Zhodnocení vlivu vybraných projektů na region Chebsko	46
6. Závěr	47
7. Seznam literatury	49
8. Přílohy	53

1. ÚVOD

Příhraniční regiony jsou svou polohou a historickými událostmi poznamenány v tom směru, že se jedná o periferní oblasti, v nichž se hospodářské, sociální či kulturní vztahy vyvíjely odlišně než na ostatním území státu. Jedná se o území, které je postižené zejména svou polohou, jelikož příhraniční oblasti byly většinou předmětem sporu o území. Počátkem 50. let byl v Evropě zahájen proces sjednocování, což bylo zlomové období, kdy si jednotlivé státy uvědomovaly význam svých příhraničních oblastí a jejich využití v rámci vzájemné přeshraniční spolupráce se sousedními státy, která by těmto oblastem přispěla k odbourání hraničních bariér. Po otevření státních hranic po roce 1989 se obyvatelům příhraničních oblastí otevřely nové možnosti, a to v podobě přeshraniční spolupráce se sousedním státem. Obyvatelé příhraničí se však za dob totality odcizili od svých zahraničních protějšků a také zde byla zřejmá nerovnováha mezi jejich životními úrovněmi. Od roku 1991 začaly na území České republiky vznikat euroregiony, které měly za úkol pomáhat vyrovnávat disparity mezi jednotlivými regiony a řešit konkrétní problémy vázané na příhraniční oblasti. Region Chebsko, který je v rámci této bakalářské práce zkoumán, byl o to více znevýhodněn, protože sousedí se Spolkovou republikou Německo, jejíž hranice byly v období totality v letech 1948 – 1989 ostře střeženy z důvodu útěků občanů České republiky na Západ. Od pádu totalitního režimu čekala místní obyvatelé regionu těžká cesta k znovuzískání blahobytu.

Tato práce se zabývá charakteristikou regionu Chebsko, ať z hlediska geografického, historického, ekonomického či sociálního, tak z hlediska jeho možností a schopností využívat finančních prostředků k realizaci přeshraničních projektů se zahraničním sousedem. Součástí práce je též uvedení tří projektů realizovaných v rámci regionu Chebsko, na nichž je dokázáno, že rozhodování o použití finančních prostředků, je založeno na efektivnosti a s cílem uspokojit, co možná nejširší skupinu obyvatelstva.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Hlavním cílem této práce je charakterizovat region Chebsko a jeho aktivity v rámci přeshraniční spolupráce. Podcílem práce je pak na účelově vybraných projektech realizovaných v rámci chebského regionu analyzovat efektivnost a význam využívání přeshraniční spolupráce a její vliv na zlepšení životní úrovně místních obyvatel a celkový rozvoj regionu.

Kapitola literární rešerše se zabývá vymezením pohraničí, vznikem přeshraniční spolupráce až ke vzniku euroregionů v rámci celé České republiky. Z dostupných zdrojů jsou zde shromážděny informace týkající se využívání finančních zdrojů z fondů Evropské unie v rámci iniciativ Phare CBC, Interreg IIIA a Cíl 3 i s přesným uvedením výší poskytnutých dotací pro jednotlivé operační programy.

Další kapitoly jsou věnovány pouze regionu Chebsko a s ním spojenému euroregionu Egrensis a jeho aktivitám s uvedením počtu a vyčíslením dotací zvláště pro česko-bavorské a česko-saské přeshraniční projekty v rámci regionu Chebsko. Zmíněny jsou zde též místní dotační fondy, které také významně přispívají k realizacím přeshraničních projektů.

Konkrétní projekty, které jsou uvedeny v kapitole 5., byly vybrány záměrně, s cílem přiblížit do jakých oblastí plynou finanční prostředky poskytované regionu Chebsko. Ukazují zejména na umění regionu využít všestranně poskytnuté finanční prostředky z fondů. Jako příklad jsou zde nastíněny tři realizované projekty, které se od sebe neodlišovaly ani tak významností pro tento region, ale oblastmi a cílovými skupinami obyvatel do kterých plynuly.

Z uvedené charakteristiky regionu a zde uvedených projektů je zřejmá jeho jedinečnost, ať po stránce geografické, tak po stránce uplatňování nároků v rámci dotační politiky Evropské unie.

V závěru práce jsou pak zhodnoceny realizované aktivity v rámci přeshraniční spolupráce, které byly uskutečněny ve zkoumaném regionu a jejich dopad na region.

Podstatné informace do této bakalářské práce byly získány zejména z webových stránek Českého statistického úřadu, Euregia Egrensis, Strukturálních fondů či Centra pro regionální rozvoj. K dalšímu zpracování informací byla využita technika studia dokumentů, při které byly získané údaje vytříděny, jelikož se většinou jednalo o údaje týkající se celého euroregionu Egrensis, nikoli pouze regionu Chebsko. Tyto údaje byly dále v rámci sekundární analýzy získaných dat vyhodnoceny, čímž bylo dosaženo reálných údajů, ze kterých již bylo možné dedukovat závěry, co se týká rozsahu a významnosti přeshraniční spolupráce pro chebský region.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 Region

Regionem vymezujeme oblast, která má určité jednotné rysy. Nejprve bylo území státu rozděleno do regionů vzhledem ke geografickému charakteru území, postupem času však docházelo k ignorování geografie jako hlediska k dělení území do regionů a přihlíželo se spíše k socioekonomickému významu, ve kterém měly hlavní roli trh, výroba a význam sídel. Podle polohy, kde se dané regiony rozkládají, je můžeme dělit na vnitrozemské a příhraniční. *„Příhraniční region je oproti jiným regionům charakteristický vlivem hranice, tedy je v něm patrný hraniční efekt“*¹

3.2 Vymezení pohraničí

Příhraniční prostor, resp. pohraničí je charakteristické tím, že kopíruje státní hranici se sousedním státem. Příhraniční regiony se stávají regiony mezinárodními vzhledem k sociálním, ekonomickým či historickým vazbám zasahujícím do přiléhajících regionů sousedního státu. Oblast pohraničí mají lidé nejčastěji spojenou s územím, které bylo vymezeno za druhé světové války jako hranice protektorátu Čechy a Morava. Vzhledem ke své poloze bylo pohraničí charakteristické vojenskou koncentrovaností, a to zejména za dob světových válek a za dob totality. Životní úroveň místních obyvatel byla v této době v porovnání s vnitrozemskými regiony na velmi nízké úrovni. V dnešní době dochází díky přeshraniční spolupráci s regiony sousedních států k posílení životní úrovně a vyrovnávání disparit mezi jednotlivými regiony.²

¹ Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček T. a kolektiv: České pohraničí: Bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, 2004 (str. 53)

² Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček T. a kolektiv: České pohraničí: Bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, 2004

3.3 Vznik přeshraniční spolupráce

Příhraniční regiony byly vždy považovány za periferní území státu, přičemž podpora státu směřovala spíše do jeho středu. Po roce 1945, kdy byly nuceně vysídleni sudetští Němci z příhraničních oblastí, bylo pohraničí částečně osídleno převážně obyvateli z vnitrozemí. Nástupem komunistického režimu se hranice se západním světem až do roku 1989 uzavřely tzv. „železnou oponou“. Vzhledem k těžkým životním podmínkám, které v příhraničí panovaly, snažili se jejich obyvatelé snížit bariéry mezi hranicemi, aby byla možná spolupráce mezi přeshraničními regiony a tím se zlepšily podmínky pro život v této oblasti. „*Typickým příkladem integrační formy spolupráce jsou integrované přeshraniční struktury – euroregiony. Tato forma regionální spolupráce je postavena na paradigmatu, že samotné propojení dvou periferních a izolovaných příhraničních regionů do jednoho nadnárodního celku (euroregionu) může samovolně vyřešit otázky jako je nízká úroveň vzdělanosti, kulturní strnulost, socio-ekonomická nepružnost či vysoká míra nezaměstnanosti.*“³ Vzhledem k odlišnostem v legislativě, v kultuře či v ekonomické situaci jednotlivých regionů, došlo k uzavírání mezinárodních dohod, smluv, nařízení apod., týkajících se přeshraniční spolupráce a upravujících vzájemné vztahy mezi danými regiony. Základním pilířem přeshraniční spolupráce se stala Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady, která vstoupila v platnost pro Českou republiku dne 21. března 2000, a v jejíž preambuli se píše, že „*Členské státy Rady Evropy, signatáři této úmluvy jsou odhodláni v co největší možné míře takovouto spoluprací podporovat, a přispívat tak k hospodářskému a sociálnímu pokroku v příhraničních oblastech a k duchu přátelství, který spojuje evropské národy.*“⁴ Dne 20.11.1995 byla přijata Evropská charta hraničních a přeshraničních regionů, která byla dalším významným dokumentem přijatým Českou republikou, což vyplývá i z její preambule „*Hranice jsou „jizvy dějin“. Přeshraniční spolupráce pomáhá zmírňovat nevýhody těchto hranic, překonávat okrajovou polohu hraničních oblastí a zlepšovat životní podmínky obyvatel.*“ *Hraniční regiony se tím stávají stavebními kameny a mosty při procesu sjednocení, při soužití*

³ Dočkal, V. (ed.) 2005: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České Republiky: Růžový obláček a hrana reality. Brno, Masarykova univerzita v Brně (str. 13)

⁴ Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady

evropského obyvatelstva a menšin. Subsidiarita a partnerství mezi úrovní evropskou, státní, regionální a místní jsou v přeshraniční spolupráci rovněž nepostradatelné.“⁵

3.4 Regionální politika

Všeobecným cílem regionální politiky je snížení disparit v rozvoji regionů, především zamezením migrace obyvatel z ekonomických důvodů, regionálním rozdělením příjmů z hlediska sociální spravedlnosti apod. Se snahou snížit regionální disparity dochází k rozvoji regionální samosprávy, na kterou jsou částečně převedeny kompetence vlády. „... stát je ve stále menší míře schopen mobilizovat dostupné centrální finanční zdroje na jedné straně a na straně druhé tato politika nevede samotné regiony k tomu, aby mobilizovaly své vlastní vnitřní zdroje. Ve směru podpory nových přístupů působí i rozvoj regionální samosprávy. Současně se však projevuje tendence k oslabování národních hranic z hlediska pohybu pracovních sil, zboží, služeb a kapitálu, v evropském měřítku pak nejvíce v rámci Evropské unie. Národní vlády tak přesouvají kompetence ve sféře regionální politiky nejen na nižší úrovně správy, ale i na nadnárodní orgány, což je případ právě členských zemí Evropské unie. Zvláštním případem propojení nadnárodní úrovně s regionální a lokální úrovní je vznik tzv. euroregionů...“⁶

Euroregion

Euroregion je sdružení obcí, které hájí vlastní zájmy a snaží se dosáhnout vytyčených cílů za pomoci nástrojů regionální politiky a v rámci ní poskytovaných dotací EU.

Definice euroregionu zní: „Euroregion je oblast příhraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou nebo více zemí. Euroregion funguje na základě vlastních stanov. Podporuje zájmy měst a obcí, sdružení organizací i fyzických osob. Na regionálním základě podporoval aktivity, které vedly k přijetí do

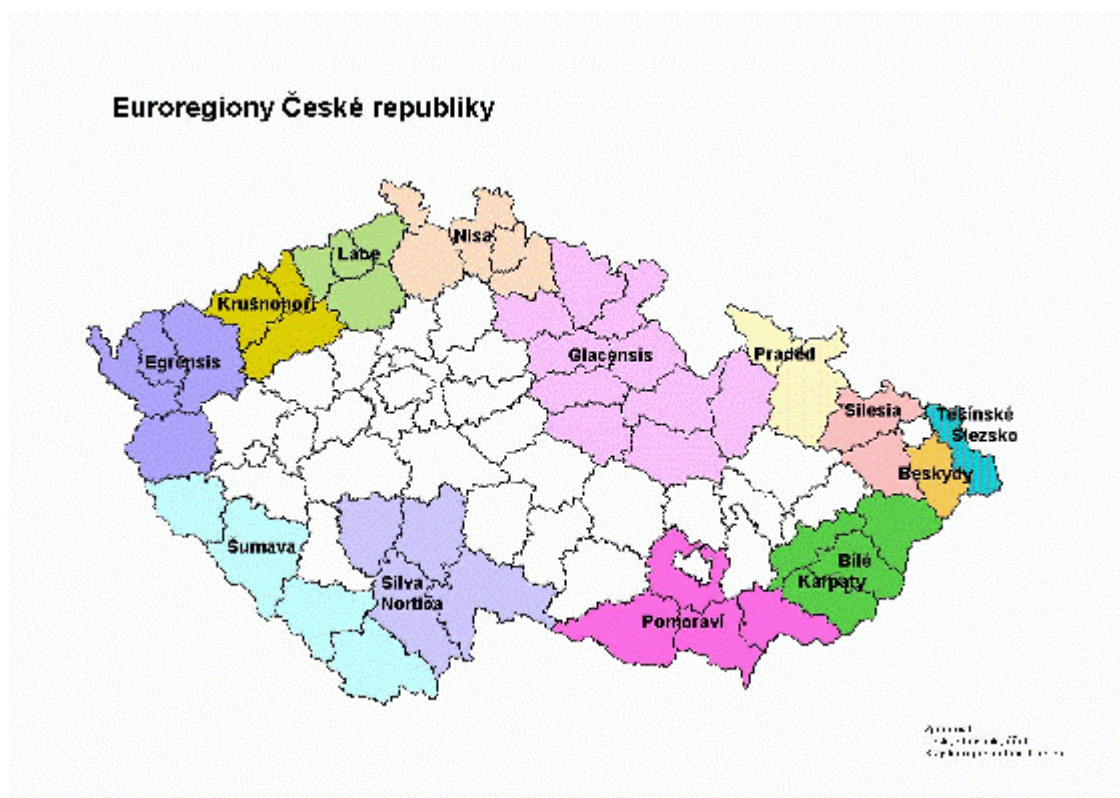
⁵ Evropská charta hraničních a přeshraničních regionů

⁶ Kadeřábková, J., Mates, P., Postránecký, J., Wokoun, R., Úvod do regionálních a správních věd, CODEX Bohemia 1996 (str. 53)

Evropské unie a uzavírání mezinárodních smluv napomáhajících přeshraniční spolupráci.“⁷

Česká Republika je rozdělena celkem do 13 euroregionů a to konkrétně euroregiony: Elbe – Labe, Krušnohoří – Erzgebirge, Egrensis, Bayerische Wald – Šumava – Mühlviertel, Silva Nortica, Weinviertel – Pomoraví – Záhorie, Bílé – Biele Karpaty, Beskydy – Beskidy, Těšínské Slezsko – Śląsk Cienszyński, Silesia, Pradéd – Pradzaid, Glacensis a Nisa, jejichž poloha je vyobrazena na obr. 1.

Obr. 1

Zdroj: ČSÚ, Liberecký kraj ([http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/80002B7C9C/\\$File/euroregiony.gif](http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/80002B7C9C/$File/euroregiony.gif)) (11.11.2009)

⁷ www.euroregion.inforeg.cz/home.htm (ze dne 14.9.2009)

3.5 Iniciativy a programy podpory přeshraniční spolupráce

Od roku 1990 je přeshraniční spolupráce finančně podporována Evropskou unií množstvím programů, iniciativ a projektů. V rámci České republiky se jednalo do roku 2003 o program Phare CBC, který nahradil pro období 2004 - 2006 program Interreg IIIA a pro léta 2007 – 2013 pak Cíl 3 program přeshraniční spolupráce.

3.5.1 Phare CBC

Od roku 1994 do roku 2003 fungoval v rámci přeshraniční spolupráce program Evropské unie Phare CBC (Cross Border Co-operation), který byl využíván na podporu rozvoje příhraničních regionů nečlenských zemí a stal se důležitým nástrojem v průběhu příprav České Republiky na vstup do Evropské Unie. Zpočátku byl využíván pro příhraniční oblasti sousedící s Evropskou unií, což zahrnovalo i Českou republiku a od roku 1999 bylo do programu zahrnuto příhraničí kandidátských zemí, tzn. česko-polské pohraničí a česko-slovenské pohraničí. Program byl zaměřen zejména na podporu hospodářského rozvoje příhraničních oblastí, snižování charakteru periferie u těchto oblastí, což by vedlo ke zvyšování životní úrovně tamních obyvatel, dále pak prohlubování spolupráce mezi občany příhraničních regionů. Za období let 1994 – 1999 byly z Evropské unie poskytnuty finanční prostředky v celkové výši 183,15 mil. EUR, z čehož jenom na projekty v rámci česko-německé spolupráce bylo poskytnuto 136,4 mil. EUR⁸. V těchto letech představoval samostatný program v rámci Phare pro podporu regionální politiky. Pro srovnání bylo pro léta čerpání dotace 2000 – 2006 poskytnuto z Evropské unie 76 mil. EUR⁹.

⁸ http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-PHARE-CBC-o-programu (20.9.2009)

⁹ <http://www.nku.cz/kon-zavery/K06030.pdf> (12.12.2009)

Tab. 1

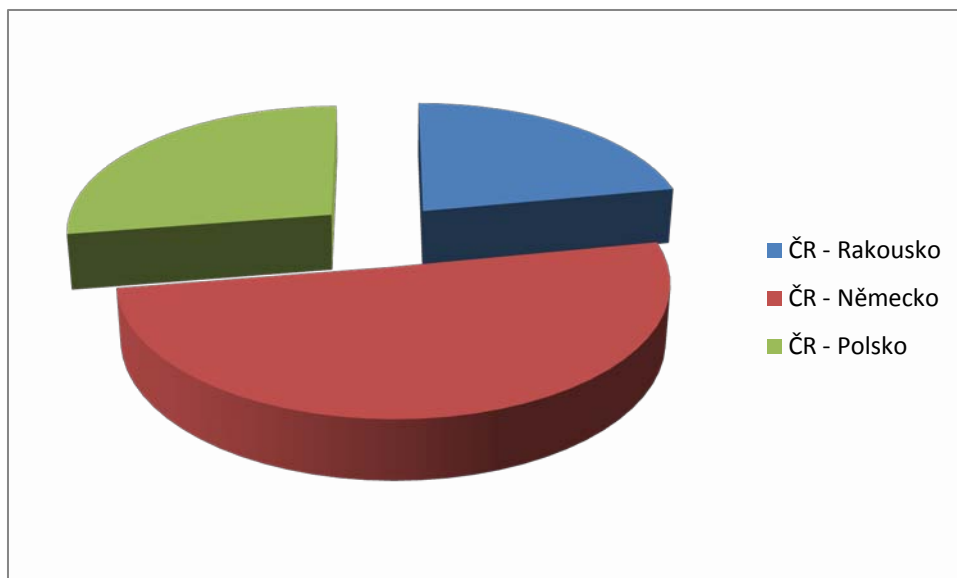
*Prostředky EU v rámci Phare CBC pro ČR čerpané v letech 2000 – 2006
podle jednotlivých příhraničí*

<i>Příhraničí</i>	<i>Čerpáno v letech 2000 - 2006 (v mil. €)</i>
ČR - Rakousko	15,428
ČR - Německo	35,452
ČR - Polsko	19,295
<i>Celkem</i>	<i>70,175</i>

Zdroj: Věstník NKÚ 2007 (<http://www.nku.cz/kon-zavery/K06030.pdf>) (12.12.2009)

Graf 1.

**Alokace finančních prostředků v programu Phare CBC
v letech 2000 – 2006 (v mil. €)**

Zdroj: Věstník NKÚ 2007 (<http://www.nku.cz/kon-zavery/K06030.pdf>) (12.12.2009),

Společný fond malých projektů (dále je „SFMP“) se stal nedílnou součástí programu Phare CBC, jehož prostřednictvím byly financovány malé neinvestiční projekty s výší grantu 50 tis. EUR, vyjma roku 2000, kdy bylo možné získat grant ve výši až 300 tis. EUR na malé investiční projekty.¹⁰

V roce 2003 byl program Phare CBC ukončen a byl nahrazen programem Interreg IIIA.

3.5.2 Interreg IIIA

Iniciativa Interreg III probíhala v České republice v letech 2004 – 2006 jako nástupce programu Phare CBC a zahrnovala tři oblasti, přičemž oblast **A** byla určena pro přeshraniční spolupráci, oblast **B** se týkala nadnárodní spolupráce a oblast **C** byla vyhraněna pro meziregionální spolupráci.

„Cílem Interreg IIIA je rozvoj přeshraniční spolupráce mezi členskými státy EU a jejich přímo sousedícími regiony s cílem odstranění negativních efektů státních hranic na rozvoj území, která k nim přiléhají.“¹¹

Iniciativa Interreg IIIA probíhala pro Českou republiku v letech 2004 – 2006. Evropskou unií bylo za období let 2004 - 2006 přiděleno v rámci iniciativy Interreg IIIA pro přeshraniční spolupráci České republiky celkem 55 mil. EUR, které byly rozděleny dle délky úseků státních hranic mezi jednotlivé programy. Základní územní jednotkou pro Iniciativu Interreg IIIA je NUTS III, což je v územním uspořádání České republiky oblast kraje.

Fondy mikroprojektů iniciativy Interreg IIIA, nástupci fondu Phare CBC – SFMP, byly určeny menším subjektům na menší projekty přeshraničního charakteru. Pro česko-bavorskou hranici činil příspěvek z ERDF 1.000,- – 10.000,- EUR a pro česko-saskou hranici pak od 1.000,- do 7.500,- EUR na jednotlivý projekt.¹²

¹⁰ <http://ngo-eu.cz/dokumenty/zadat.pdf> (17.3.2010)

¹¹ Dočkal, V. (ed.) 2005: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality. Brno, Masarykova univerzita v Brně (str. 30)

¹² <http://strukturalnifondy.cz/cms/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=15> (17.3.2010)

Fond mikroprojektů zahrnoval Dispoziční fond, který byl určen pro česko-bavorskou hranici a z Fondu malých projektů čerpal finance pro přeshraniční spolupráci česko-saské území. Tyto fondy byly určeny pro malé neinvestiční projekty a byly spravovány z nejnižší úrovně, tedy euroregiony či sdruženími obcí. Jednalo se zejména o tzv. projekty „people to people“, tzn. lidé lidem, které zahrnovaly zejména společenské akce, společné sportovní aktivity, výměnné studijní pobyty atp. V případě využívání finančních prostředků z Dispozičního fondu a Fondu malých projektů platil princip subsidiarity a zásada decentralizace. Minimum a maximum výše grantu pro každý projekt byla určena dohodou regionů pro každou hranici. Pokud projekt přesáhl svým rozpočtem stanovené maximum, nemohl být zahrnut do fondu mikroprojektů, ale stal se samostatným projektem v rámci Iniciativy Interreg IIIA. Dotace z Evropského fondu regionální rozvoje (ERDF) mohla u mikroprojektů dosáhnout maxima 75% z celkových uznatelných nákladů a zbylých 25% spolufinancoval subjekt realizující projekt, přičemž neměl možnost získat další dotaci od státu.¹³

Tab. 2

Alokace prostředků iniciativy Interreg do programů

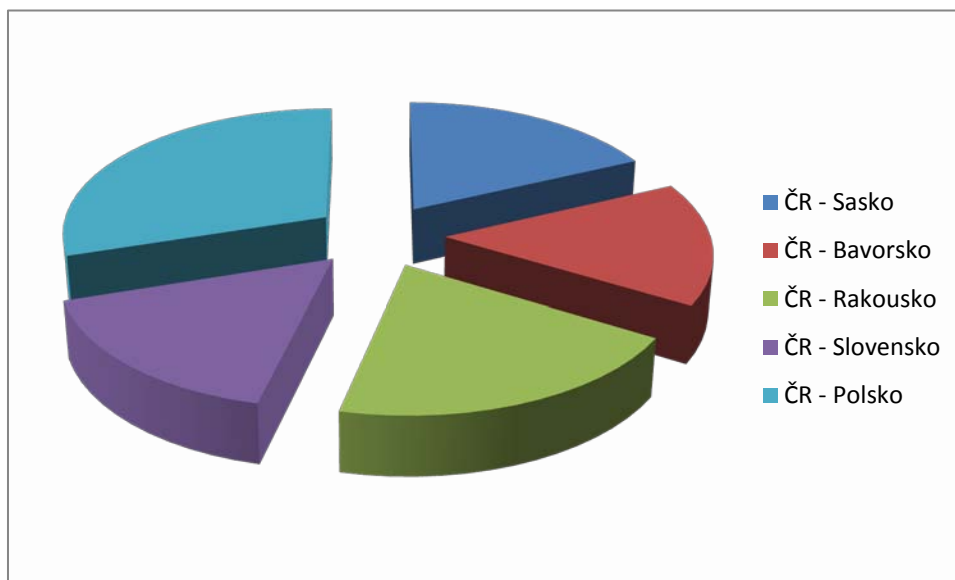
<i>Program</i>	<i>mil. EUR</i>	<i>%</i>
ČR – Sasko	9,90	18,00
ČR – Bavorsko	8,60	15,64
ČR – Rakousko	11,00	20,00
ČR – Slovensko	9,00	16,36
ČR – Polsko	16,50	30,00
<i>Celkem</i>	<i>55,00</i>	<i>100,00</i>

Zdroj: Dočkal, V. (ed.) 2005: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality. Brno, Masarykova univerzita v Brně (str. 32)

¹³ <http://strukturalnifondy.cz/cms/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=15>
(17.3.2010)

Graf 2

Alokace finančních prostředků INTERREG IIIA

Zdroj: Dočkal, V. (ed.) 2005: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: Růžový obláček a hrana reality. Brno, Masarykova univerzita v Brně (str. 32)

Nejvyšší dotace v rámci příhraniční spolupráce s využitím programů iniciativy Interreg IIIA plynuly na podporu cestovního ruchu a dopravní infrastruktury.

V roce 2006 byl ukončen program Interreg IIIA a navázal na něj program přeshraniční spolupráce Cíl 3 pro období 2007 – 2013.

3.5.3. Cíl 3/Ziel 3

Cíl 3 jedním z cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti pro období 2007 – 2013. Celkem v tomto období je využíváno 26 operačních programů (OP) rozdělených mezi 3 níže uvedené cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

Cíl Konvergence

Cíl Konvergence je zaměřen na sociální a hospodářský rozvoj méně vyspělým regionům členských států. V případě ČR se jedná o veškeré regiony soudržnosti NUTS II, vyjma hlavního města Prahy.

7 regionálních operačních programů:

- ROP NUTS II Severovýchod
- ROP NUTS II Severozápad
- ROP NUTS II Jihovýchod
- ROP NUTS II Jihozápad
- ROP NUTS II Střední Čechy
- ROP NUTS II Střední Morava
- ROP NUTS II Moravskoslezsko

8 tematických operačních programů (dále jen „OP“):

- OP Doprava
- OP Životní prostředí
- OP Podnikání a inovace
- OP Výzkum a vývoj pro inovace
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost
- OP Vzdělávání konkurenceschopnost
- Integrovaný OP
- OP Technická pomoc

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost spadají regiony, které nejsou zahrnuty v cíli Konvergence. V rámci ČR se jedná pouze o hlavní město Praha.

- OP Praha konkurenceschopnost
- OP Praha adaptabilita ¹⁴

¹⁴ <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013> (17.3.2010)

Cíl Evropská územní spolupráce

Operační program Cíl Evropská územní spolupráce podporuje nadnárodní, meziregionální a přeshraniční spolupráci, na jejíž podporu je z fondů vyčleněno celkem 7.750.081.461,- € a dále přerozděleno do 7 operačních programů, a to konkrétně:

Tab. 3

Operační programy Cíle 3 a alokace přidělených finanční prostředků

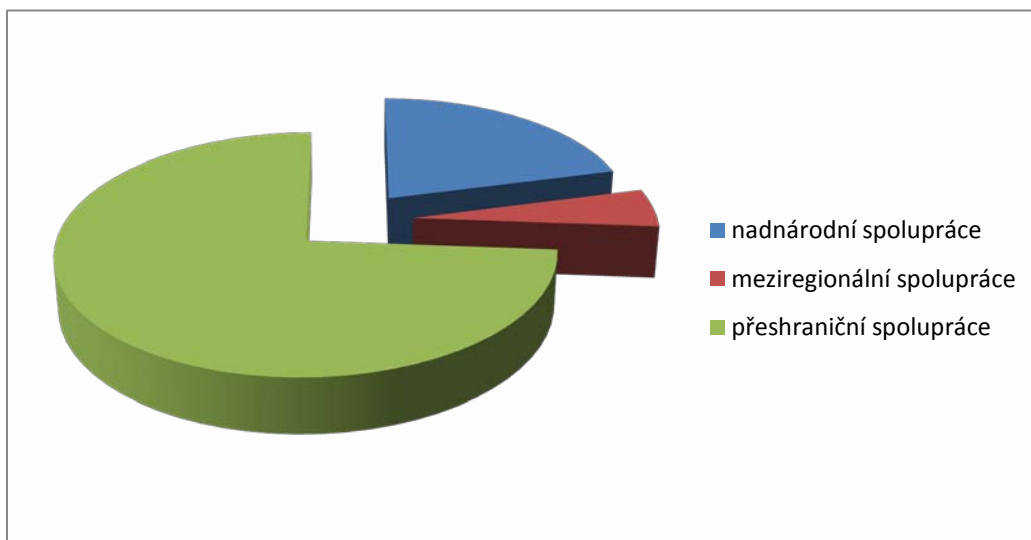
Název Operačního programu	Alokace v €
nadnárodní spolupráce	1.581.720.322,-
meziregionální spolupráce	392.002.991,-
přeshraniční spolupráce	5.576.358.149,-
OP přeshraniční spolupráce	Alokace pro českou stranu v €
přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko	55.037.599,-
přeshraniční spolupráce ČR – Sasko	67.199.631,-
přeshraniční spolupráce ČR – Polsko	103.680.000,-
přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko	69.120.000,-
přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko	56.552.727,-

Zdroj:http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-o-programu2

(5.10.2009)

Graf 3

Finanční alokace pro OP Cíl 3

Zdroj: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-o-programu2

(5.10.2009)

a) OP nadnárodní spolupráce (dále jen „OPNS“)

- Cílem je zajistit spolupráci veřejných orgánů a institucí týkající se zajištění dostupnosti informací v oblastech inovace, životního prostředí, dopravy či rozvoje regionů.
- OPNS je dotována z ERDF. Je rozdělena do několika zón, přičemž Česká republika spadá do OPNS Střední Evropa.
- Podmínkou pro schválení projektu je účast tří partnerů, přičemž alespoň dva musí být ze zemí patřících do OPNS.
- OPNS je rozdělen do 5 priorit:
 - ✚ Usnadňování / umožňování inovace ve Střední Evropě
 - ✚ Zlepšování dostupnosti Střední Evropy a v rámci ní
 - ✚ Odpovědné užívání životního prostředí
 - ✚ Zvyšování konkurenceschopnosti a atraktivity měst a regionů
 - ✚ Technická pomoc

b) OP meziregionální spolupráce (dále jen „OPMS“)

- Podmínky OPMS jsou společné pro všechny členské země EU, pro Norsko a Švýcarsko.
- Cíle OPMS jsou shodné jako u nadnárodní spolupráce s tím rozdílem, že se vše děje na regionální a místní úrovni.
- OPMS se dělí do 3 priorit:
 - ✚ Inovace a znalostní ekonomika
 - ✚ Životní prostředí a ochrana před riziky
 - ✚ Technická pomoc

c) OP přeshraniční spolupráce

- Projekty přeshraniční spolupráce jsou financovány z ERDF a je zásadní, aby měly přeshraniční dopad.
- O dotaci mohou žádat minimálně dva partneři, přičemž každý pochází z jiné členské země spadající do OP
- OP přeshraniční spolupráce je rozdělen do dvou prioritních os:
 - ✚ Hospodářský rozvoj, lidské zdroje a sítě
 - ✚ Rozvoj území a životního prostředí ¹⁵

3.6 Strukturální fondy Evropské unie

Strukturální fondy slouží jako nástroj politiky hospodářské a sociální soudržnosti (dále jen „HSS“) Evropské unie, jejichž finanční prostředky plynou na podporu méně rozvinutých regionů a regionů se strukturálními problémy. V období 2000 – 2006 do politiky HSS patřily čtyři fondy, a to konkrétně Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond, Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond a Finanční nástroj na podporu rybolovu.

Pro období 2007 – 2013 se počet strukturálních fondů eliminoval na dva, a to Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond + Fond soudržnosti, který pouze doplňuje pomoc poskytovanou strukturálními fondy. Zbylé fondy z období 2000 – 2006 byly zahrnuty do Společné zemědělské politiky.

¹⁵ <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace> (5.2.2010)

3.6.1 Evropský sociální fond (dále jen „ESF“)

ESF podporuje projekty neinvestiční povahy. Jedná se zejména o podporu obyvatelstva v oblasti vzdělání, nezaměstnanosti, či diskriminace jak rasové, tak týkající se rovnosti mužů a žen.

V programovacím období 2007 – 2013 jsou z ESF poskytovány dotace částečně do cíle Konvergence, kde vzhledem k povaze zaměření fondu plynou dále pak do OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Vzdělání pro konkurenceschopnost. Do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost směřují finanční prostředky z fondu ESF na OP Praha – adaptabilita.

3.6.2 Evropský fond regionálního rozvoje (dále jen „ERDF“)

ERDF je zaměřen na podporu investičních projektů. Finanční podporuje zejména dopravní infrastrukturu, životní prostředí a jeho ochranu, příhraničních regiony, kulturní památky, či rozvoj cestovního ruchu. Jeho cílem je odstranění regionálních disparit ve Společenství.

V programovacím období 2007 – 2013 jsou z ERDF financovány všechny regionální OP cíle Konvergence a z tematických OP téhož cíle se jedná o Integrovaný OP, OP Doprava, OP Podnikání a inovace, OP Technická pomoc, OP výzkum a vývoj pro inovace a OP Životní prostředí. Dále financuje OP Praha – konkurenceschopnost z cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a veškeré OP cíle Evropská územní spolupráce.

3.7 Fond soudržnosti (kohezní fond)

Fond soudržnosti, jehož předchůdcem zaměřeným na identické cíle pro léta 2000 – 2006 byl předvstupní nástroj ISPA (The Instrument for Structural Policies Pre-Accession), poskytuje finanční podporu pouze jednotlivým projektům, nikoli programům, čímž se liší od strukturálních fondů. Financování z fondu soudržnosti lze

pouze za podmínky, že projekt nebude financován zároveň ze strukturálních fondů. V rámci projektu lze získat z kohezního fondu finance ve výši až 85 % výdajů.¹⁶

3.8 Projekty

O dotaci z fondů EU mohou požádat podnikatelé, města, obce, neziskové organizace a státní organizace, přičemž podporované projekty by měly mít ekonomický a sociální přínos pro společnost.

Projektové žádosti

Projektové žádosti žadatelé předkládají u příslušného ministerstva na základě zveřejnění výzvy k předkládání žádostí. Pro žadatele je důležité zajistit si nejlépe 100 % krytí výdajů projektu, jelikož náklady projektů jsou až na výjimky profinancovány zpětně.

„Přílohy, které je možné požadovat k projektové žádosti:

Logický rámec

- *Přehledný materiál popisující krátce záměry projektu, dané do souvislosti s konkrétními činnostmi a výstupy jeho aktivit*

Studie proveditelnosti

- *Studie proveditelnosti slouží k posouzení uskutečnitelnosti a životaschopnosti projektu. Popisuje finanční stránku všech aktivit a hodnotí efektivitu vynaložených prostředků.*

Analýza nákladů a přínosů (CBA – Cost-Benefit Analysis)

- *Metodika pro vyhodnocení, co pozitivního projekt přináší a co si naopak bere jak po finanční stránce, tak po stránce společenské.*

Rozpočet projektu

- *Je nezbytný pro každou žádost o získání prostředků z fondů Evropské unie. Jeho význam tkví mimo jiné v tom, že se z něj vychází při závěrečném vyúčtování.“¹⁷*

¹⁶ <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU> (17.3.2010)

¹⁷ <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Jak-na-projekt> (5.2.2010)

Projekty musí svým obsahem odpovídat záměrům vybraného operačního programu. Nejdůležitějším orgánem při schvalování projektů je Řídící orgán, jenž nese veškerou zodpovědnost za efektivní fungování OP Cíl 3 a přes který je uskutečňován kontakt s Evropskou Komisí. Koordinaci činností spojených s projektovými žádostmi OP Cíl 3 v rámci jednotlivých členských států zajišťuje Národní orgán, přičemž v ČR se jedná o Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, odbor regionální přeshraniční spolupráce. O podpoře jednotlivých projektů však rozhoduje Monitorovací výbor, který zasedá alespoň čtyřikrát v roce a sestává ze zástupců obou států daných příhraničních oblastí, kterých se přeshraniční spolupráce týká. Veškerý kontakt se zájemci, žadateli či příjemci dotace zajišťuje Společný technický sekretariát.

4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO REGIONU

Oblast regionu Chebsko lze vymezit mnoha způsoby „*Je to ono dřívější území zvané Regio Egere, německé jazykové území tzv. Severní župy s bavorskou a českou částí? Nebo je to pouze štaufské historické Chebsko, které je již po staletí součástí českého království, území vybavené mnoha privilegii a výsadami? Tvoří toto území pouze bývalé politické okresy Cheb a Aš? Nebo to je bývalý novodobý okres včetně přiřčeného území kolem Mariánských Lázní? Nebo tím vlastně rozumíme tzv. velké Chebsko, tedy celé bývalé německé osídlení v severozápadních Čechách spojené vnitřní sounáležitostí obyvatel, zvyky, mravy a chebským nářečím? Je to ono velké Chebsko, které se rozprostírá od jižních svahů Krušných hor východním směrem od Karlových Varů až po Horšovský Týn? Nebo se jedná pouze o staré dominium Egrensis od Hazlova ke Kynžvartu a od Pomezí ke Kynšperku?*“¹⁸

Pro posuzování možností přeshraniční spolupráce bude za oblast regionu Chebsko považováno území bývalých politických okresů Cheb a Aš.

Oblast regionu Chebsko o rozloze 1045,94 km² s cca 95 tis. obyvateli se rozkládá v nejzápadnějším cípu Karlovarského kraje. Sousedí s regiony Sokolovsko, Karlovarsko, Tachovsko a Plzeň – sever, se kterými tvoří euroregion Egrensis. Nejdelší hranici chebského regionu tvoří hranice se Spolkovou republikou Německo, konkrétně se spolkovými zeměmi Sasko a Bavorsko, a to v celkové délce cca 130 km.

4.1 Příroda

4.1.1 Pohoří

Chebský region je tvořen na severu z německé strany pohořím Smrčiny – Fichtelgebirge, na jihozápadě severním výběžkem Českého lesa, Dyleňským lesem. Nejvyšší vrchol chebského regionu je Lesný (983 m), který se nachází na území Slavkovského lesa, jenž je součástí Karlovarské vrchoviny.

¹⁸ Boháč, J., Salamanczuk, R., 2007: Zmizelé Chebsko - Das verschwundene Egerland

4.1.2 Vodstvo

Největším tokem na území regionu je řeka Ohře pramenící v Bavorsku, na jejímž toku byla v letech 1962 – 1964 vybudována vodní nádrž Skalka (385 ha). Dalším významným tokem regionu je řeka Odava, na níž byla v letech 1957 – 1961 vystavěna přehrada Jesenice (745 ha). Tato dvě vodní díla slouží převážně k rekreačním účelům a také jako zásobárna užitkové vody pro přilehlé průmyslové oblasti. Za zmínku stojí přehrada Horka vybudovaná na Libockém potoce, která slouží jako zásobárna pitné vody pro obyvatele Sokolovska. Kromě uměle vytvořených vodních děl se zde nachází také mnoho rybníků. Za zmínění stojí soustava chovných rybníků na Slatinném potoku u Františkových Lázní, z nichž největší je rybník Amerika (60 ha), který je zajímavý tím, že působí jako hnízdiště a tahová zastávka vzácných druhů ptáků.

4.2 Historie

Z historických pramenů je známo, že Slované obývali tuto oblast již v období kolem 9. století, kdy bylo založeno hlavní hradiště Cheb. Chebsko bylo považováno za strategický bod a bylo využíváno jako zprostředkovatel mezi Českou zemí a západním světem. V průběhu let se Chebsko několikrát připojilo a zase odloučilo od Českého státu. Natrvalo se Chebsko stalo součástí Českého království v roce 1714. V roce 1918 došlo k pokusu ze strany německých obyvatel o odtržení pohraničí, toto se podařilo až v roce 1938, kdy byly Sudety připojeny k Velkoněmecké říši. Po roce 1945 byli z území zvaného Egerland nuceně vysídleni místní Němci a následně začalo být české pohraničí osidlováno českými občany. Trvalo však 30 let, než počet obyvatel Chebska dosáhl původního stavu obyvatel před rokem 1945. Původně se na území Chebska nacházelo 61 samostatných obcí, z nichž do roku 1980 jich bylo 50 úředně zrušeno a do roku 1990 bylo úplně zničeno 34 obcí a osad. Mnoho z těchto zmizelých obcí je dnes známo pouze z historických fotografií, knih, map či vyprávění pamětníků.

4.3 Sídla a památky

K 1.1.2008 měl region Chebsko 40 obcí, z toho 10 měst a 30 vsí. Centrem chebského regionu je město Cheb s cca 33500 obyvateli. Vzhledem ke své dlouhé historii je vyhledávaným cílem turistů, kteří zde mohou shlédnout např. Chebský hrad z 12. století, kostel sv. Mikuláše ze 13. století, tzv. Špalíček, což je soubor 11 domů, který vyrůstal od 13. století na místě masných krámů a kramářských bud, či Pachelbelův dům, ve kterém byl r. 1634 zavražděn vévoda Albrecht z Valdštejna, a ve kterém dnes sídlí chebské muzeum.

Dalším významným městem regionu je Aš, která láká turisty do osady Trojmezí, kde se střetávají hranice Bavorska, Saska a Čech.

Na Chebsku vyvěrá přes 200 minerálních pramenů, které daly možnost rozvoji lázeňství v tomto kraji, a které lákají pacienty nejenom z Čech, ale i ze zahraničí. Nachází se zde tzv. lázeňský trojúhelník, který je tvořen obcemi Františkovy Lázně, Mariánské Lázně a Lázně Kynžvart.

Františkovy Lázně byly založeny r. 1793 císařem Františkem I., podle nějž dostaly také svůj název. Díky léčivým účinkům vyvěrajících pramenům sem jezdí pacienti s nemocemi pohybového ústrojí, cévními a srdečními chorobami. Nedaleko Františkových Lázní se nachází přírodní rarita Národní přírodní rezervace SOOS, která vznikla na místě vyschlého slaného jezera. V současnosti je zde rašeliniště a slatiniště s doznívající vulkanickou činností v podobě bahenních sopek, tzv. mofet, které je protkáno naučnou stezkou. Dalšími turistickými magnety v blízkosti Františkových Lázní jsou vyhaslé sopky z období třetihor Železná hůrka a Komorní hůrka, o jejíž průzkum se zasloužil i známý básník J. W. Goethe či ptačí rezervace na rybníku Amerika.

Mariánské Lázně lákají turisty na velmi známou zpívající fontánu, která se nachází v blízkosti lázeňské kolonády s unikátní litinovou konstrukcí. Mariánské Lázně jsou lázně s největší rozmanitostí léčených chorob, jelikož prameny, které zde vyvěrají, mají různorodé chemické složení. Specifická pro Mariánské Lázně je však léčba nemocí močového ústrojí.

Lázně Kynžvart proslavil zejména nádherný zámek, kde v 19. století sídlil rakouský státní kancléř Metternich, který zde soustředil své sbírky knih či uměleckých předmětů.

Dalšími významnými památkami nacházejícími se na území regionu Chebsko jsou například hrady Wildstein ve Skalné, Liebenstein v Libé, či hrad Seeberg neboli Ostroh. Nedaleko Chebu ve Starém Hrozňatově se nachází poutní místo loretánská kaple Maria Loreto ze 17. století. Navštěvovanými jsou též památkové rezervace Nový Drahov a Doubrava, které jsou typické původními hrázděnými stavbami z 18. století.

4.4 Průmysl a zemědělství

V regionu je zastoupeno jak tradiční zemědělství, které se týká zejména obcí Okrouhlá, Lipová, Milíkov a Dolní Žandov, tak průmysl. Z průmyslu se jedná o těžební průmysl v obcích Libá a Skalná, o textilní průmysl zejména v obcích Cheb a Aš, o keramický průmysl týkající se obcí Plesná a Skalná, či o dřevozpracující průmysl ve městě Luby u Chebu, které jsou mimo jiné proslavené tradiční výrobou hudebních nástrojů, zejména houslí. Postupem času zde však stále více převládá oblast služeb související s lázeňstvím a turistickým ruchem.¹⁹

4.5 Obyvatelstvo

Region Chebsko o rozloze 1045,94 km² čítal ke dni 31.3.2009 celkem 95317 obyvatel a to 46721 mužů a 48596 žen. V regionu jsou zastoupeny národnostní menšiny, z nichž největší tvoří občané Vietnamu, kteří z celkového počtu přistěhovalců činí cca 60 %, dále to jsou pak především občané Ukrajiny, Ruska či Slovenska. Průměrný věk obyvatel regionu má stoupající tendenci. K 31.12.2008 byla zjištěna průměrná věková hranice obyvatel 39,5 roku.

¹⁹ www.wikipedia.cz (29.9.2009)

K 31.3.2009 dosáhla míra nezaměstnanosti v chebském regionu 8,86 %²⁰, pohybovala se tedy o 1,86 % nad hranicí průměrné míry celostátní nezaměstnanosti, která činila ve stejném období 7 %. Do ekonomické situace zasahuje stále více ekonomických subjektů a to jak fyzických, tak právnických osob zapsaných v Registru ekonomických subjektů. Ke konci 1. čtvrtletí uvádějí statistiky Karlovarského kraje pro oblast Chebska celkem 27836 podnikajících subjektů.²¹

4.6 Regionální rozvoj regionu Chebsko

Základní význam pro rozvoj chebského regionu má díky výskytu minerálních pramenů lázeňství a s tím spojený cestovní ruch, což jsou také hlavní cíle regionálního rozvoje Chebska. Dalšími cíli jsou pak rozvoj dopravní infrastruktury či ochrana životního prostředí.

V souvislosti s rozvojem dopravní infrastruktury a ochranou životního prostředí a částečně též s rozvojem cestovního ruchu je v regionu Chebsko podporována výstavba cyklostezek a to i v rámci přeshraniční spolupráce s regionem Bavorsko. V roce 1996 bylo Usnesením Vlády České Republiky č. 589 ze dne 19. října 1994 o sjednání dohody mezi vládou České Republiky a vládou Spolkové republiky Německo o malém pohraničním styku na turistických stezkách a turistických zónách a o překračování státních hranic ve zvláštních případech dohodnuto zřízení turistických stezek v malém pohraničním styku. Tímto se otevřely státní hranice i pro milovníky turistiky či cykloturistiky, kteří mohli využít k přechodu státní hranice turistické stezky Mýtina – Neualbenreuth, Dubina – Hammermühle, či Starý Hrozňatov – Hatzenreuth.

S otevřením státních hranic souvisí též přijetí a podepsání tzv. Schengenské úmluvy. Jedná se o dohodu o postupném odstraňování kontrol na hranicích a vytvořením tzv. schengenského prostoru, jehož součástí se stala Česká republika dne 21.12.2007. Zrušení hraničních kontrol bylo podmíněno zajištěním bezpečnosti a z tohoto důvodu proběhlo v letech 2005 – 2007 tzv. schengenské hodnocení, které mělo za úkol prověřit

²⁰ www.czso.cz/xk/edicniplan.nsf/t/D60037F1BA/.../w-41130209q1g3.xls (17.3.2010)

²¹ http://www.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/okres_cheb (15.9.2009)

připravenost přistupujícího státu. Pro obyvatele České republiky se tímto umožnil přestup státní hranice v kteroukoli dobu na kterémkoli místě, avšak za podmínky, že budou schopni prokázat svoji totožnost. Česká republika vstupem do schengenského prostoru získala nové nástroje pro potírání kriminality, a to konkrétně rozšíření pravomocí při stíhání podezřelé osoby na území sousedního státu a možnosti využití výměny informací v rámci Schengenského informačního systému (SIS).²²

4.7 Euroregion Egrensis

Region Chebsko, společně s regiony Karlovarsko a Sokolovsko, je součástí Karlovarského kraje, který s Ústeckým krajem tvoří Euroregion Egrensis.

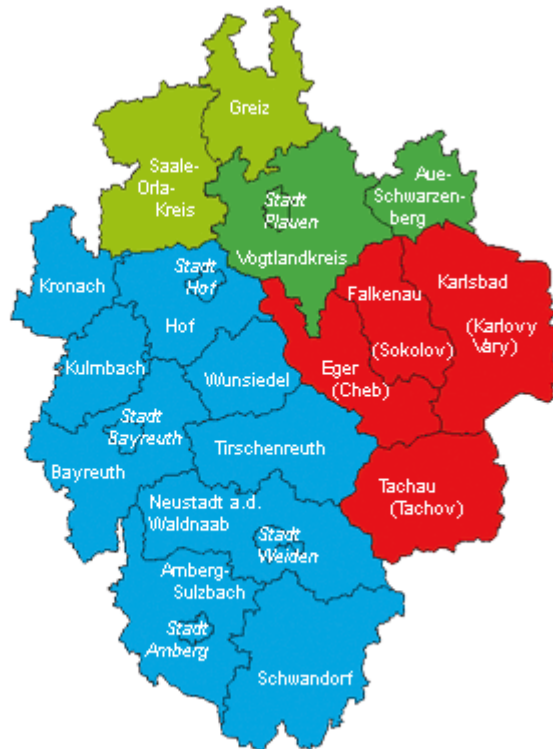
Dne 3.2.1993 byla založena organizace Euregio Egrensis, která vznikla dohodou mezi třemi regionálními pracovními sdruženími, konkrétně se jedná o sdružení Sasko – Durynsko se sídlem v Plavně, sdružení Bavorsko se sídlem v Marktredwitz a sdružení Čechy se sídlem v Karlových Varech, které organizují v současnosti celkem 55 obcí. Území působnosti Euregia Egrensis je zobrazeno na obr. 2. Jedná se o regionální sdružení měst a obcí, které je členem Asociace evropských příhraničních regionů (AEBR) zastupující zájmy přeshraničních a příhraničních oblastí na evropské a mezinárodní úrovni.²³

²² <http://www.mvcr.cz/clanek/eu-schengen-ceska-republika-se-stala-soucasti-schengenskeho-prostoru.aspx> (14.3.2010)

²³ <http://www.euregioegrensis.de/index.php?CID=50> (17.3.2010)

Obr. 2

Oblast působnosti Euregia Egrensis

Zdroj: [http://www.euregio-egrensis.org/mapa Euregio Egrensis.gif](http://www.euregio-egrensis.org/mapa_Euregio_Egrensis.gif) (3.4.2010)

K plnění vytyčených cílů využíval a využívá euroregion Egrensis stejně jako ostatní euroregiony dotační politiku EU.

Základní územní jednotkou pro Iniciativu Interreg je NUTS III, což je v územním uspořádání České republiky oblast kraje, konkrétně tedy pro česko-německou přeshraniční spolupráci se jednalo o Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj v rámci česko-saského programu a Jihočeský (vyjma okresů Tábor a Jindřichův Hradec), Plzeňský a Karlovarský v rámci česko-bavorského programu.

**Priority a opatření pro region Egrensis
iniciativa Interreg IIIA, program ČR - Bavorsko**

Priorita 1 – Hospodářský rozvoj

Opatření 1.1 – Hospodářská spolupráce a rozvoj ekonomického prostoru

Opatření 1.2 – Cestovní ruch, volný čas a rekreace

Priorita 2 – Infrastruktura

Opatření 2.1 – Doprava

Opatření 2.2 – Ostatní infrastruktura

Priorita 3 – Rozvoj území a životního prostředí

Opatření 3.1 – Ochrana přírody a životního prostředí

Opatření 3.2 – Územní plánování a rozvoj venkovského prostoru

Priorita 4 – Lidské zdroje a sítě

Opatření 4.1 – Vzdělání, kvalifikace a trh práce

Opatření 4.2 – Všeobecné vzdělání, věda, výzkum, kultura, zdraví a civilní ochrana

Opatření 4.3 – Sítě²⁴

Pro získání dotace z Dispozičního fondu na realizaci malých projektů musely být celkové náklady na projekt minimálně 1.000,- EUR a maximálně 10.000,- EUR.²⁵

**Prioritní osy a oblasti podpory pro region Egrensis
cíl Evropská územní spolupráce, OP ČR - Bavorsko**

Prioritní osa 1 - Hospodářský rozvoj, lidské zdroje a sítě

Oblasti podpory:

- ✓ *Hospodářská spolupráce a rozvoj ekonomického prostoru*
- ✓ *Cestovní ruch, volný čas a rekreace*
- ✓ *Profesní vzdělávání a trh práce*
- ✓ *Výchova a všeobecné vzdělávání, věda, výzkum, kultura, zdravotnictví a sociální péče, civilní ochrana a ochrana před katastrofami*

²⁴ www.euregio-egrensis.org/int_df/smernice_bavorsko_egrensis_2008.doc (4.3.2010)

²⁵ http://www.euregio-egrensis.org/interreg_financovani.html (17.3.2010)

Prioritní osa 2 - Rozvoj území a životního prostředí

Oblasti podpory:

- ✓ Životního prostředí a ochrana přírody
- ✓ Územní plánování a rozvoj venkovského prostoru
- ✓ Doprava
- ✓ Výstavba a zlepšení příhraničních komunikačních a informačních systémů a technologií²⁶

Pro získání dotace z Dispozičního fondu nesmí překročit 25.000,- EUR způsobilých výdajů.²⁷

Prioritní osy pro region Egrensis Interreg IIIA, program ČR – Sasko

Prioritní osa 1 – Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území

Prioritní osa 2 – Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu

Prioritní osa 3 – Zlepšení situace přírody a životního prostředí

Prioritní osa 4 – Technická pomoc

Podmínkou pro získání dotace z Fondu malých projektů (dále jen „FMP“) byl limit minimální výše 1.000,- EUR a maximální výše 7.500,- EUR celkových výdajů.²⁸

Prioritní osy pro region Egrensis cíl Evropská územní spolupráce, OP ČR – Svobodný stát Sasko

Operační program obsahuje čtyři prioritní osy, které jsou shodné s prioritními osami předešlého období, tzn. s osami iniciativy Interreg IIIA.

Fond malých projektů je podporován do výše 22.500,- EUR.²⁹

²⁶ http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5bid_v%5d=1290&par%5blang%5d=CS (5.2.2010)

²⁷ <http://www.crr.cz/cs/programy-eu/obdobi-2007-2013/cil-3-evropska-uzemni-spoluprace/op-preshranicni-spoluprace/opps-cr-bavorsko/> (17.3.2010)

²⁸ http://www.euregio-egrensis.org/interreg_financovani.html (17.3.2010)

²⁹ <http://www.crr.cz/cs/programy-eu/obdobi-2007-2013/cil-3-evropska-uzemni-spoluprace/op-preshranicni-spoluprace/opps-cr-sasko/> (17.3.2010)

Dotační programy Evropské unie PHARE CBC (1994 – 2003), INTEREG IIIA (2004 – 2006) a Cíl 3 (2007 – 2013) pomohly zrealizovat mnoho přeshraničních projektů na území Euregia. V Rezoluci EUREGIA EGRENSIS k budoucí kohezní a dotační politice Evropské unie od roku 2014 sepsané 10.3.2009 se uvádí: *„Toto velké množství opatření přispělo k procesu srůstání sousedních regionů, k postupnému odbourávání dopadů dřívější „Železné opony“, k intenzivnějšímu integračnímu procesu České republiky v rámci EU – počínaje přípravou až po provedení rozšíření EU v roce 2004, přes přistoupení k Schengenské dohodě v roce 2007, až po úzkou součinnost při realizaci evropských dotačních programů.“*³⁰

³⁰ www.euregio-egrensis.de/aktuelles/bilder/resolution.pdf (ze dne 17.9.2009)

5. PROJEKTY PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

5.1 Poskytnuté granty z ERDF v rámci jednotlivých iniciativ pro region Chebsko

V níže uvedených podkapitolách jsou uvedeny počty realizovaných projektů v regionu Chebsko v rámci iniciativ Phare CBC, Interreg IIIA a cíle Evropské územní spolupráce s vyčíslením čerpaných dotací z EU. Pro vytvoření přehlednějšího obrázku o čerpání finančních prostředků z EU v rámci jednotlivých iniciativ byly přepočítány dotace uvedené v EUR dle průměrného kurzu ČNB za období 2004 – 2009, jako období, za které je v této bakalářské práci vyhodnocována přeshraniční spolupráce. Průměrný kurz za toto období činil 28,20 Kč / EUR.³¹

5.1.1 Phare CBC

V rámci iniciativy Phare CBC byly realizovány v rámci regionu Chebsko dva velké investiční projekty, na které byla poskytnuta dotace v celkové výši 202.354.535,- Kč.³²

Na malé projekty realizované v rámci SFMP bylo vyčerpáno z fondů EU 192.307,- EUR, což je při kurzu 28,20 Kč / EUR 5.423.057,40 Kč.³³

5.1.2 Interreg IIIA

EU financovala z ERDF v rámci iniciativy Interreg IIIA pro region Chebsko ke dni 22.5.2006 celkem 10 velkých projektů v celkové výši 38.965.474,- Kč,³⁴ které byly uskutečněny pouze v přeshraniční spolupráci s Bavorskem. Se Saskem byl uskutečněn jeden velký projekt Chebska, na který byla čerpána dotace ve výši 4.466.587,- Kč³⁵

V rámci Dispozičního fondu pro přeshraniční spolupráci s Bavorskem bylo schváleno ke dni 12.5.2008 celkem 33 projektů a byla na ně poskytnuta dotace v celkové výši 5.249.249,15 Kč.

³¹ http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_mena.jsp?mena=EUR (14.3.2010)

³² <http://www.investon.cz/Dotacni-management-reference.htm> (9.2.2010)

³³ <http://www.crr.cz/> (9.2.2010)

³⁴ www.kr-karlovarsky.cz/NR/rdonlyres/...D0FB.../2web_i3A_22_5_06.xls (9.2.2010)

³⁵ http://www.kr-karlovarsky.cz/REGION/preshran_prog/Interreg/ (10.2.2010)

K 21.3.2008 bylo schváleno 23 projektů z Fondu malých projektů pro přeshraniční spolupráci se Saskem, které získaly dotaci v celkové výši 2.861.461,90 Kč.³⁶

5.1.3 Cíl 3

Pro přeshraniční spolupráci Chebsko – Bavorsko bylo schváleno k 8.12.2009 celkem 12 velkých projektů v celkové výši 4.143.358,33 EUR³⁷, což při přepočtu 28,20 Kč / EUR činí 116.014.024,- Kč. Pro přeshraniční spolupráci Chebsko – Sasko nebyl schválen k výše uvedenému datu žádný velký projekt.

V rámci Dispozičního fondu pro přeshraniční spolupráci s Bavorskem získalo Chebsko dotaci v celkové výši 113.858,27 EUR za 13 schválených projektů k 22.10.2009, což činí při přepočtu 28,20 Kč / EUR celkem 3.188.024,- Kč.

Pro FMP přeshraniční spolupráce se Saskem bylo celkem pro 5 schválených projektů ke dni 11.6.2009 přidělena dotace ve výši 49.081,25 EUR, což činí při 28,20 Kč / EUR 1.374.268,- Kč.³⁸

5.2 Fondy zřízené v rámci česko-německé spolupráce

5.2.1 Nadační fond Historický Cheb

Impulesem ke zřízení Nadačního fondu Historický Cheb byl finanční dar ing. Antona Harta³⁹, a který je využíván na ochranu a obnovu kulturních a historických památek Chebska. V rámci přeshraniční spolupráce podpořil Nadační fond projekt „Egrensis Park“, který se týká spolupráce s bavorským městem Waldsassen. Na jednotlivé projekty získává Nadační fond Historický Cheb prostředky z EU, dále pak přispívá chebská radnice či místní podnikatelé a občané.⁴⁰

³⁶ <http://www.euregio-egrensis.cz/> (9.2.2010)

³⁷ [http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-Ceska-republika--Svobodny-stat-Bavorsko-200/Projekty-\(2\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-Ceska-republika--Svobodny-stat-Bavorsko-200/Projekty-(2)) (9.2.2010)

³⁸ <http://www.euregio-egrensis.org/> (9.2.2010)

³⁹ Anton Hart (12.6.1914-15.9.2004), zasloužil se o záchranu poutního místa Lorety a o vytváření přátelských vztahů mezi Čechy a Němci, za což obdržel řadu vyznamenání (www.wikipedia.cz)

⁴⁰ http://cheb.eu/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=803504&p1=14320&p3=0 (17.3.2010)

5.2.2 Česko – německý fond budoucnosti

„Česko-německý fond budoucnosti je mezistátní instituce, jež je konkrétním výsledkem Česko-německé deklarace z 21. ledna 1997“⁴¹ Tento fond podporuje projekty s česko – německou tematikou týkající se oblasti kultury, vědy, akcí pro mládež, vzdělávání či ekologie a je financován českou a německou vládou.

5.3 Příklady přeshraniční spolupráce regionu Chebsko v jednotlivých oblastech

Vzhledem ke své poloze, využívá region Chebsko přeshraniční spolupráce s německým sousedem v mnoha oblastech.

5.3.1 Přeshraniční spolupráce v oblasti kultury

Přeshraniční spolupráci v regionu Chebsko v oblasti kultury převážně zajišťuje Krajské muzeum Karlovarského kraje, které realizuje mnoho projektů ve spolupráci s německými muzei, konkrétně např. s Muzeem Smrčín ve Wunsiedlu, které bylo partnerem projektu „Zmizelé Chebsko“, či Muzeem Chebska v Marktredwitz, se kterým připravilo Krajské muzeum např. přeshraniční historickou výstavu „Po stopách jednoho šlechtického rodu – Notthafftů v Euregiu Egrensis“.

V rámci přeshraniční spolupráce v oblasti kultury působí též Městská knihovna Cheb, která je partnerem přeshraničních projektů Krajské knihovny Karlovy Vary, která začala aktivně spolupracovat s německými knihovnami, především se Staatliche Fachstelle für Öffentliche Bibliotheken in Regierungsbezirk Chemnitz a Vogtlandbibliothek Plauen již v roce 2002. Knihovny pořádají v rámci spolupráce společné semináře, vydávají dvojjazyčné brožury s informacemi o knihovnách, či vytvářejí vícejazyčné webové stránky, přičemž dochází k aktuální výměně informací mezi regiony.⁴²

⁴¹ <http://www.fondbudoucnosti.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=5933> (13.12.2009)

⁴² <http://www.ikaros.cz/preshranicni-spoluprace-knihoven-v-euroregionu-egrensis> (17.3.2010)

5.3.2 Přeshraniční spolupráce v oblasti vzdělávání

Přeshraniční projekty týkající se oblasti vzdělávání v regionu Chebsko jsou zajišťovány zejména prostřednictvím Koordinačního centra česko-německých výměn mládeže TANDEM, jež realizuje přeshraniční projekty, do kterých se mohou přihlásit MŠ či ZŠ, které mají zájem této nabídky využít. V evangelické školce v bavorském Schirndingu probíhá již od roku 2002 projekt „Od malička – Von klein auf“, kdy absolvují mateřskou školu německé i české děti společně a tím se seznamují s kulturou sousedů a zároveň si nenásilnou formou osvojují jazyk svých přeshraničních spolužáků.

V rámci přeshraniční spolupráce v oblasti vzdělávání působí samotné sdružení Euregio Egrensis, které podporuje české i německé studenty.

Od roku 1996/97 se koná projekt „Bavorsko – český výměnný školní rok EUREGIA EGRENSIS“, který má za úkol oboustranné poznání obyvatel příhraničních oblastí. Tímto projektem prošlo již 150 českých gymnazistů, kteří strávili až jeden rok na bavorských gymnáziích.

Dalším projektem Euregia Egrensis je každoročně se konající již od roku 1992 letní tábor pro mládež určený pro děti ve věku 12 – 16 let, kteří bydlí v oblasti Euregia Egrensis.

Na základě projektu EUREGIA EGRENSIS – pracovní sdružení v Bavorsku, univerzity v Bayreuthu a Západočeské univerzity v Plzni vznikl vysokoškolský stipendijní program pro české studenty, pro studium na některé z příhraničních německých vysokých škol.⁴³

5.3.3 Přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu

Přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu využívají zejména samotné obce regionu, které ji využívají k realizaci projektů, jež by přilákaly nové návštěvníky.

⁴³ <http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/itisk/17004BE1F5> (17.3.2010)

Jako unikátní proběhl v roce 2006 zrcadlový projekt „Krajinná výstava bez hranic Cheb – Marktredwitz“, která byla jedinečná tím, že v rámci projektu došlo k renovaci části obou zúčastněných měst.

V roce 2009 byla za podpory iniciativy Interreg IIIa dokončena cyklostezka vedoucí z Chebu do bavorského Waldsassenu, která tvoří část Valdštejnovy okružní cyklostezky z Chebu do Marktredwitz přes Waldsassen.

Obec Libá pořádá za přispění dotace z EU letos již 20. letní slavnosti přátelství s německým sousedem, městem Hohenberg a.d.Eger. Tyto slavnosti lákají svým půvabem a vyžitím pro všechny generace, obyvatele ze širokého okolí.

Region Chebsko je vyhledávaným cílem tuzemských i zahraničních lázeňských turistů, kteří nejezdí pouze za účinky léčivých pramenů, ale i pokochat se malebností lázeňských měst regionu. Lidé mohou využít přeshraniční veřejné osobní dopravy Egronet, která spojuje Bavorsko, Sasko, Durynsko a Karlovarský kraj. *„EgroNet vznikl v 90. letech minulého století jako projekt pro prezentaci na světové výstavě „Expo 2000“ v Hannoveru. Současně byl projekt rozvíjen i podle požadavků cestujících. Dnes pokrývá EgroNet území mezi Karlovými Vary, Mariánskými Lázněmi, Chebem a městy Weiden, Pegnitz, Bayreuth, Kulmbach, Hof, Schleiz, Gera, Zwickau, Aue, Johanngeorgenstadt o velikosti cca 15.000 km².“*⁴⁴ Přeshraniční projekt „EgroNet“ byl slavnostně zahájen v květnu 2000.

5.3.4 Přeshraniční spolupráce v oblasti ekonomiky a hospodářství

Přeshraniční spolupráce v oblasti ekonomiky a hospodářství využívají zejména podniky a podnikatelé z příhraničních oblastí. Na obou stranách hranice se konají různě zaměřené veletrhy a výstavy, kde čeští a němečtí obchodníci mají možnost uzavřít spolu obchody.

Mezi obchodníky vznikají partnerství v návaznosti na tradice regionu. V roce 1995 byl uzavřen chebský pivovar a namísto něj byl postaveno nákupní centrum. Po 15 letech byla založena společnost Chebský pivovar a.s., která obnovila výrobu chebského piva

⁴⁴ http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/38678FA2-2718-4887-A59A-3607398D07A6/0/EgroNet_PRESENTACE.pdf (17.3.2010)

Hradní 11°, které se však dnes vaří v partnerském pivovaru v německém Waldsassenu. Tento projekt podpořila Ulrika Hartová, dcera již zde zmíněného Antona Harta, jmenovaného čestným občanem Chebu za záchranu Lorety v Hrozňatově, která je zároveň spolujitelkou waldsassenského pivovaru.⁴⁵

Do oblasti ekonomiky v rámci přeshraniční spolupráce chebského regionu lze zahrnout také již výše zmiňovaný projekt „Krajinná výstava bez hranic“, která se stala zdrojem pracovních příležitostí pro velké podniky i malé podnikatele na obou stranách hranice.

V roce 2000 byla uzavřena smlouva mezi průmyslovou a obchodní komorou pro Horní Franky Bayreuth, regionální hospodářskou komorou Poohří se sídlem v Sokolově a Okresní hospodářskou komorou Cheb, ve které se všechny strany zavazují k výměně důležitých hospodářských informací, zpráv či ekonomických údajů a dalších dokumentů, jež slouží k rozvoji spolupráce v rámci hospodářství.⁴⁶

5.4 Jednotlivé projekty realizované v rámci přeshraniční spolupráce regionu Chebsko

V této kapitole jsou uvedeny tři záměrně vybrané projekty regionu Chebsko, které dokazují všestranné využití finančních prostředků získaných z fondů a které jsou svým způsobem jedinečné a pro obyvatele Chebska významné.

5.4.1 „Krajinná výstava bez hranic – Grenzenlose Gartenschau, Marktredwitz – Cheb / Eger“

Krajinná výstava bez hranic (dále „KVbh“) je projektem přeshraniční spolupráce v oblasti zejména cestovního ruchu, životního prostředí a dopravy. KVbh proběhla v období od 24.5.2006 do 24.9.2006 a byla zatím ojedinělým projektem realizovaným v ČR, nejen v rámci přeshraniční spolupráce. V SRN se krajinné výstavy pořádají každé

⁴⁵ http://www.mestocheb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=930728 (17.3.2010)

⁴⁶ http://www.komora.cz/hk-cr/aktuality/art_29803/lav_3/print_1/pd_7/mezinarodni-konference-spolecne-do-budoucnosti-gemeinsam-in-die-zukunft-tiskova-zprava.aspx (17.3.2010)

4 roky ve vybraném bavorském městě. Pro rok 2006 bylo vybráno město Marktredwitz již z toho důvodu, že nabídlo jako první v historii pořádání krajinných výstav, partnerství pro město Cheb. Jednalo se tedy o zrcadlový projekt města Cheb a bavorského města Marktredwitz, který obnášel náročnou a rozsáhlou úpravu dříve zanedbaných městských částí a jejich revitalizaci, avšak zároveň přinášel více příležitostí k čerpání finančních prostředků v rámci programu Cíl 3.

V rámci města Chebu se jednalo o zvelebení Poohří, konkrétně tedy území rozkládajícím se na pravém břehu řeky Ohře (viz příloha 1). Namísto neudržovaného prostoru zde v rámci projektu KVbh vyrostly rozmanité záhony, pěšiny pro chodce, dále pak dětská hřiště, minigolf amfiteátr či restaurace. V době konání KVbh zde v rámci projektu vyrostly výstavní plochy, skleníky a pódia, kde se uskutečňovaly výstavy, plánované kulturní akce v rámci projektu, zejména koncerty, či divadelní představení, ve kterých účinkovali i významní čeští i zahraniční umělci.

Krajinná výstava města Marktredwitz přibližuje zejména zahrady východu. Prostor vymezený pro tuto akci se rozprostírá v blízkosti řeky Kösseine kolem 200 m dlouhého lužního jezera. I zde vyrostly skleníky a různé atrakce pro návštěvníky, jako například přívoz přes lužní jezero na šlapací pohon, možnost koupání v přírodním koupališti apod.

Obě partnerská města byla v rámci projektu spojena cyklistickou stezkou o celkové délce 50 km.

Projekt nebyl realizován pouze v rámci iniciativy Interreg IIIA, ale byly zde využity také finanční prostředky z podpůrného fondu Ministerstva životního prostředí a dále pak dotace ze Strukturálního fondu v rámci Společného regionálního operačního programu. V rámci projektu byly realizovány nejrůznější investiční záměry za finanční pomoci z jednotlivých dotačních fondů.

Realizace projektu KVbh byla pro město Cheb velmi přínosná. Během této akce došlo nejenom ke zvelebení příměstské části města, ale byly též poskytnuty pracovní zakázky firmám v regionu a vznikla nová pracovní místa pro místní občany. Přípravné práce vykonali obyvatelé místní Noclehárny „Betlém“, kterou zde vybuodovala Diecézní charita Plzeň, v rámci pracovní rehabilitace v projektu „Zpět do práce“, čímž městu

nevznikly náklady ve formě platů, jelikož byli vypláceni ze Společného regionálního operačního programu. KVbh přispěla nejenom k vyšší návštěvnosti města Cheb, ale i jiných zajímavých lokalit regionu Chebsko. Po ukončení KVbh dne 24.9.2006 byly skleníky, některé exponáty a veškerá pódia odstraněny a celý areál dále funguje jako zóna odpočinku pro obyvatele a návštěvníky Chebu.

Chebskou část krajinnejí výstavy navštívilo cca 250 tisíc návštěvníků, zatímco účast na bavorské straně ve městě Marktredwitz je odhadována na 525 tisíc návštěvníků.⁴⁷

Tímto projektem se město Cheb v rámci republiky zviditelnilo a přilákalo mnoho turistů i zastupitelů jiných měst ČR, které tento nápad zaujal. Pro další krajinnou výstavu v rámci Bavorska, která by se měla konat v roce 2013, bylo vybráno příhraniční město Tirschenreuth, jehož starosta projevil zájem o zrcadlový projekt s městem Cheb. Představitelé města Chebu tuto nabídku uvítali, jelikož by bylo možné získat finanční prostředky z fondů EU na úpravy a revitalizaci levého břehu řeky Ohře. Výše zmiňovaná krajinna výstava by měla trvat pouhých 12 týdnů, avšak město Cheb by pro její konání využilo již upravený pravý břeh Ohře.

VYÚČTOVÁNÍ KRAJINNÉ VÝSTAVY

MARKTREDWITZ

Investiční rozpočet – 13,6 mil. EUR

Realizační rozpočet – 6,1 mil. EUR⁴⁸

⁴⁷ <http://www.krajinnavystava06.cz/index1.php> (17.3.2010)

⁴⁸ <http://www.landsgartenschau.de/cms/index.php?id=95> (17.2.2010)

CHEB**Tab. 4**

PŘÍJMY	
Položka	Částka v Kč
Vstupné	10 353 687
Příjmy z prodeje zboží	35 432
Příjmy z pronájmu	240 116
Příjmy z reklamy, poplatky	2 375 311
Dary	202 075
Příjmy z realizace výstavy celkem	13 206 621
Dotace SR	1 831 533
Dotace - Karlovarský kraj	2 509 446
Dotace - SFŽP	5 085 100
Dotace EU	31 680 059
Dotace celkem	41 106 138
PŘÍJMY CELKEM	54 312 759
VÝDAJE	
Položka	Částka v Kč
Kapitálové výdaje	201 140 211
Běžné výdaje	64 936 423
VÝDAJE CELKEM	266 076 634

Zdroj: <http://www.krajinnavystava06.cz/index1.php> (14.2.2010)

Z výše uvedené kalkulace KVbh je zřejmý velký rozdíl mezi výdaji a příjmy, který činil 211.763.875,- Kč a to proto, že do výdajů byly zahrnuty též náklady na přípravné práce důležité pro uskutečnění projektu, které probíhaly již od roku 2004 tedy dva roky před zahájením KVbh. Dále pak byly v rámci výstavy realizovány projekty, na které nebyla poskytnuta žádná dotace, avšak pro uskutečnění krajinné výstavy byla jejich realizace nezbytná. Jednalo se zejména o nákupy pozemků, které měly být součástí KVbh, o úpravy zeleně, cest a okolí Chebského hradu, výstavbu pódíí či dětských hřišť apod.

Tato nemalá částka byla financována z rozpočtu města Cheb, a to konkrétně z finančních rezerv minulých let.

5.4.2 „Zmizelé Chebsko – Das verschwundene Egerland“

Publikace a výstava s názvem „Zmizelé Chebsko – Das verschwundene Egerland“ byla pro obyvatele Chebska velmi zajímavým projektem, jelikož se jednalo o zdokumentování proměn bývalého politického okresu Cheb od roku 1945, kdy došlo v rámci vysídlování a následné snaze o osídlení pohraničí k zániku mnoha obcí v regionu. Další obce byly zatopeny při výstavbě přehradních vodních nádrží Skalka a Jesenice. Tato výstava a s ní spojená publikace měla za úkol připomenout 50 obcí, které byly do roku 1980 úředně zrušeny a celkem 34 obcí, které byly srovnány se zemí. Přílohu 2 této bakalářské práce tvoří mapa, na které jsou vyobrazeny zmizelé obce a osady okresu Cheb po roce 1945.

Výstavu připravilo Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Cheb spolu s přeshraničním partnerem – bavorským Muzeem Smrčín ve Wunsiedlu. Autoři publikace „Zmizelé Chebsko“ a zároveň iniciátoři výstavy historik PhDr. Jaromír Boháč a MUDr. Roman Salamanczuk nashromáždili za pomoci pamětníků staré fotografie a mapy z let po roce 1945, aby přiblížili lidem, jak vypadal region Chebsko kolem roku 1945 a jakými změnami do současnosti region prošel. Projekt obsahoval dvě části, přičemž jednu tvořila samotná výstava, která proběhla ve dnech od 19.6.2007 do 7.10. 2007 v Muzeu Cheb a druhou část tvořilo vydání publikace „Zmizelé Chebsko – Das verschwundene Egerland“. Výstava se též konala za hranicemi, konkrétně ve Vogtländisches Freilichmuseum Eubabrunn (12.4. – 30.7.2008) a v Egerland Museum Marktrechwitz (21.8. – 31.12.2008)

Výstava

„Výstavu připravilo chebské muzeum ve spolupráci se Společností Aloise Johna. Alois John byl prvním vlastivědným badatelem, který v roce 1902 popsal Chebsko, jeho historické tradice, lokální patriotismus a nacionalismus na pozadí soužití zdejších

Čechů a Němců. Výstava Zmizelé Chebsko – historie zaniklých osad, je sestavena z 36 panelů, na nichž jsou představeny zrušené obce a osady. Hlavním těžištěm jsou dochované a veřejnosti dosud neznámé fotografie a malby z dob jejich největšího rozkvětu. Jednotlivé panely doplňují aktuální snímky současného stavu zmapovaných lokalit tak, aby si lidé mohli udělat představu, jak to na Chebsku vypadalo ve 20. století.“ ⁴⁹

Výstava Zmizelé Chebsko byla podpořena finančními prostředky z Česko-německého fondu budoucnosti ve výši 30.000,- Kč. ⁵⁰

Publikace

Dvojjazyčná kniha „Zmizelé Chebsko – Das verschwundene Egerland“ autorů PhDr. Jaromíra Boháče a MUDr. Romana Salamanczuka vyšla v celkovém nákladu 2000 ks. V úvodu přibližují autoři historické události, které předcházely změnám, které čekaly v dalších letech region Chebsko. V dalších kapitolách seznamují čtenáře s celkem 34 obcemi a osadami, které byly po roce 1945 zničeny. Vydání této publikace bylo podpořeno částkou 290.450,- Kč ⁵¹ z fondů Evropské unie.

Výstavu ocenili jak pamětníci, kteří mohli nad starými fotografiemi zavzpomínat na „staré“ Chebsko, jak jej znali z mládí, tak i mladší ročníky, které měly jedinečnou příležitost shlédnout, jak původně vypadaly oblasti před zatopením při výstavbě vodních nádrží Skalka a Jesenice. Důkazem zájmu o tuto tematiku bylo i více jak 300 ks prodaných nástěnných kalendářů „Zmizelé Chebsko“ a značný zájem o stejnojmennou publikaci.

⁴⁹ <http://www.tvml.cz/view.php?cisloclanku=2007070402> (18.2.2010)

⁵⁰ Výroční zpráva Krajského muzea Karlovarského kraje, příspěvkové organizace za rok 2007 (str. 145)

⁵¹ Výroční zpráva Krajského muzea Karlovarského kraje, příspěvkové organizace za rok 2007 (str. 145)

5.4.3 „Fotbal bez hranic“

V roce 2002 vznikl celoevropsky unikátní projekt přeshraniční spolupráce - fotbalová škola pro děti „Fotbal bez hranic“, jehož zakladateli jsou pánové Gerald Prell, Lars Vollmer z Hofu a Pavel Maršík z Františkových Lázní. Jedná se o projekt na podporu českých a německých mladých fotbalových talentů.

Tento projekt je brán ve sportovních kruzích velmi vážně. Toto se odráží i na výběru trenérů juniorského „mezinárodního“ mužstva a učitelů jazykových kurzů, které jsou součástí projektu v rámci zdokonalování se v cizím jazyce a poznávání kultury sousední země. Vzhledem k věku „fotbalových nadějí“ je trénink i lekce jazyka pojata formou hry, což je pro děti přijatelnější. Přeshraniční fotbalové školy se mohou zúčastnit zájemci z Bavorska, Saska, Durynska a Čech, ať chlapci či dívky od ročníku 1993. Fotografie fotbalového mužstva z poslední studijní cesty po Belgii a Francii tvoří přílohu 3.

Sportovním vrcholem mladých fotbalistů je Minimistrovství Evropy, ve kterém se tým utká s nejlepšími juniorskými mužstvy Evropy. „*Pavel Nedvěd, superstar Juventus Turín, má radost: „Pro region, ze kterého pocházím je fotbalová škola i Minimistrovství Evropy skvělá věc“. Česko-německou fotbalovou školu ale ocenili již i jiní experti. V roce 2002 byla vyznamenána jako „zvlášť inovativní sportovní projekt“ (Master-Card Award „Champions4me“) a v roce 2003 byla zvolena „nejintenzivnějším česko-německým mládežnickým projektem“ (Tandem)“*⁵²

Projekt je podporován Evropskou unií a z fondu ERDF v rámci iniciativy Interreg IIIA mu byla poskytnuta finanční dotace ve výši 1.820.110,- Kč.

⁵² <http://www.sportovni.net/fotbal/zpravy/?op=show&polozka=9329> (2.3.2010)

5.5 Zhodnocení vlivu vybraných projektů na region Chebsko

Výše uvedené projekty byly vybrány pro prezentaci přeshraniční spolupráce regionu Chebsko z důvodu, že se každý projekt týká jiné oblasti a tím i jiné skupiny obyvatel. Navíc se ve dvou zde uvedených případech jednalo o unikátní projekty, které v rámci přeshraniční spolupráce České republiky ještě nikdy nebyly realizovány a to konkrétně projekty Krajinná výstava bez hranic a Fotbal bez hranic.

Pro region má realizace projektů přeshraniční spolupráce pouze pozitivní důsledky. Uskutečněním projektu „Krajinná výstava bez hranic“ došlo k trvalému zvelebení příměstské oblasti města Cheb, pro obyvatele vznikla nová pracovní místa, v rámci projektu došlo k výstavbě nových moderních sportovišť a přilákala mnoho tuzemských i zahraničních turistů, což je přínosem pro místní ekonomiku.

Projekt výstavy a vydání publikace „Zmizelé Chebsko“ měl zejména za úkol připomenout dnešním obyvatelům původní oblast chebského regionu, místním studentům pak umožnila nahlédnout do nedávné historie regionu.

„Fotbal bez hranic“ je projektem, který oslovil zejména sportovně založenou českou i německou mládež. Tento projekt umožňuje mladým fotbalovým talentům prosadit se ve světě fotbalu a zároveň si nenásilnou formou osvojit cizí jazyk svého přeshraničního souseda.

6. ZÁVĚR

Tato bakalářská práce měla mít za úkol seznámit s regionem Chebsko a přiblížit jeho aktivity v rámci přeshraniční spolupráce. Region Chebsko, či spíše jeho obyvatelé, se několikrát musel vyrovnávat s historickými událostmi, které negativně ovlivnily vývoj této oblasti. Příhraniční území, tedy i oblast Chebska, byly považovány za periferní oblasti státu, kam proudila minimální podpora. Po letech útisku se po roce 1989 otevřely státní hranice a obyvatelům těchto území se naskytly možnosti spolupracovat se sousedními státy. Přeshraniční projekty byly podporovány z fondů EU, ale i místních dotačních fondů, které měly za úkol pomáhat při odbourávání disparit jednotlivých regionů. Důkazem rozvoje přeshraniční spolupráce je například vznik 13 euroregionů, které pokrývají celou oblast pohraničí České republiky a stále se zvyšující finanční podpora Evropské unie plynoucí do této oblasti.

Region Chebsko žije zejména z cestovního ruchu a lázeňství, a proto je pro něj důležité zviditelnit se. Vzhledem k bohaté minulosti je zde zachováno mnoho historických a kulturních památek a přírodních zajímavostí, které mohou být nástrojem pro rozvoj cestovního ruchu a tím i zlepšení ekonomické situace regionu.

Vybrané projekty byly do této práce zařazeny pro svou nápaditost a účelnost. Na jejich příkladu je ukázáno, jak efektivně region Chebsko využívá finanční prostředky z poskytnutých dotací.

„Krajinná výstava bez Hranic – grenzenlose Gartenschau“ byla jedinečným projektem, v rámci kterého byla trvale zvelebona příměstská oblast, realizace projektu zajistila obyvatelům Chebska množství pracovní příležitostí, dala možnost zviditelnit se mladým umělcům, svou unikátností přilákala mnoho turistů, kteří využili příležitosti a navštívili i jiná zajímavá místa regionu a stala se středem pozornosti zastupitelům jiných regionů. Výstava „Zmizelé Chebsko – das verschwundene Egerland“ a s ní spojené vydání stejnojmenné dvojjazyčné publikace a nástěnného kalendáře měla spíše zapůsobit v oblasti sociální. Jejím úkolem bylo zejména upevnění česko-německých vztahů na základě prezentace dopadů historických událostí na kdysi společného území. Zároveň měla výstava i pozitivní dopad v oblasti vzdělávání, jelikož umožnila mladým lidem seznámit se s původní podobou chebské oblasti.

Projekt „Fotbal bez hranic“ byl zahrnutý do této bakalářské práce jako výjimečný projekt v oblasti tělovýchovy a mládeže. Tento projekt má pro region Chebsko velký význam v odbourávání bariér mezi přeshraničními regiony. Mladí lidé se oprostují od předsudků vůči zahraničnímu sousedu a zároveň si nenásilnou formou zdokonalují cizí jazyk.

Možnost využití a efektivního uplatnění poskytnutých finančních prostředků je pro příhraniční regiony velmi důležitá. Za pomoci této podpory poskytované z fondů EU či místních fondů mají tyto regiony možnost rychlejšího rozvoje a tím zlepšení životní úrovně místních obyvatel, kteří byli v minulosti díky poloze těchto regionů, usurpováni. Možnost porovnání životní úrovně obyvatel německých regionů je velkou motivací pro snahu zvyšovat standardy v českých regionech, k čemuž je využívána i možnost realizací přeshraničních projektů, které těmto regionům v dosažení tohoto cíle v nemalé míře přispívají.

Rozvoj přeshraniční spolupráce bude zejména záviset na aktivitě euroregionů, na jejich snaze začlenit se do asociací, díky nimž bude snadnější usilovat o finanční prostředky nejenom z Evropské unie.

7. SEZNAM LITERATURY

Publikace:

- Boháč, J., Salamanczuk, R., 2007: Zmizelé Chebsko – Das verschwundene Egerland
- Dočkal, V. (ed.) 2005: Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České Republiky: Růžový obláček a hrana reality. Brno, Masarykova univerzita v Brně
- Evropská charta hraničních a příhraničních regionů
- Evropská rámcová úmluva o příhraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřadu
- Jeřábek, M., Dokoupil, J., Havlíček T. a kolektiv: České pohraničí: Bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, 2004
- Kadeřábková, J., Mates, P., Postránecký, J., Wokoun, R.: Úvod do regionálních a správních věd, CODEX Bohemia 1996
- Výroční zpráva Krajského muzea Karlovarského kraje, příspěvkové organizace za rok 2007

Internet:

www.wikipedia.cz

www.euregio-egrensis.org

www.crr.cz

www.euregio-egrensis.cz

http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5bid_v%5d=1290&par%5blang%5d=CS

(12.12.2009)

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-PHARE-CBC-o-programu

(20.9.2009)

[http://www.euregio-](http://www.euregio-egrensis.org/int_df/seznam_schvalenych_dotaci_z_DF_I3A_v_regionu_Egrensis.pdf)

[egrensis.org/int_df/seznam_schvalenych_dotaci_z_DF_I3A_v_regionu_Egrensis.pdf](http://www.euregio-egrensis.org/int_df/seznam_schvalenych_dotaci_z_DF_I3A_v_regionu_Egrensis.pdf)

(30.9.2009)

[http://www.euregio-](http://www.euregio-egrensis.org/int_fmp/seznam_schvalenych_dotaci_z_FMP_I3A_v_regionu_Egrensis.pdf)

[egrensis.org/int_fmp/seznam_schvalenych_dotaci_z_FMP_I3A_v_regionu_Egrensis.pdf](http://www.euregio-egrensis.org/int_fmp/seznam_schvalenych_dotaci_z_FMP_I3A_v_regionu_Egrensis.pdf)

(30.9.2009)

<http://www.euregio-egrensis.de/aktuelles/bilder/resolution.pdf> (17.9.2009)

www.euroregion.infoereg.cz/home.htm (14.9.2009)

<http://www.nku.cz/kon-zavery/K06030.pdf> (12.12.2009)

http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-o-programu2
(13.12.2009)

<http://www.fondbudoucnosti.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=5933> (13.12.2009)

http://www.mestocheb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=803504&p1=14320
(13.12.2009)

http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/euroregion_egrensis (13.12.2009)

http://www.ohkcheb.cz/dokumenty/tiskzpr.konferencesrn28.4.09_147.pdf (14.12.2009)

[http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/80002B7C9C/\\$File/euroregiony.gif](http://www.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/t/80002B7C9C/$File/euroregiony.gif) (11.1.2010)

<http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy> (22.1.2010)

<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Jak-na-projekt> (2.2.2010)

<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace>
(5.2.2010)

[http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-Ceska-republika---Svobodny-stat-Bavorsko-200/Projekty-\(2\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/Cil-3-Ceska-republika---Svobodny-stat-Bavorsko-200/Projekty-(2)) (8.2.2010)

www.kr-karlovarsky.cz/NR/rdonlyres/...D0FB.../2web_i3A_22_5_06.xls (8.2.2010)

<http://www.investon.cz/Dotacni-management-reference.htm> (9.2.2010)

<http://www.krajinnavystava06.cz/index1.php> (14.2.2010)

<http://www.landesgartenschau.de/cms/index.php?id=95> (17.2.2010)

<http://www.tvml.cz/view.php?cisloclanku=2007070402> (18.2.2010)

<http://www.sportovni.net/fotbal/zpravy/?op=show&polozka=9329> (2.3.2010)

<http://www.mvcr.cz/clanek/eu-schengen-ceska-republika-se-stala-soucasti-schengenskeho-prostoru.aspx> (14.3.2010)

http://www.euregio-egrensis.org/mapa_Euregio_Egrensis.gif (4.3.2010)

www.euregio-egrensis.org/int_df/smernice_bavorsko_egrensis_2008.doc (4.3.2010)

http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_mena.jsp?mena=EUR (14.3.2010)

http://www.kr-karlovarsky.cz/REGION/preshran_prog/Interreg/ (10.2.2010)

http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/38678FA2-2718-4887-A59A-3607398D07A6/0/EgroNet_PRESENTACE.pdf (17.3.2010)

http://www.mestocheb.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=930728 (17.3.2010)

<http://ngo-eu.cz/dokumenty/zadat.pdf> (17.3.2010)

<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/obdobi-2007-2013/cil-3-evropska-uzemni-spoluprace/op-preshranicni-spoluprace/opps-cr-bavorsko/> (17.3.2010)

<http://www.crr.cz/cs/programy-eu/obdobi-2007-2013/cil-3-evropska-uzemni-spoluprace/op-preshranicni-spoluprace/opps-cr-sasko/> (17.3.2010)

http://cheb.eu/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5091&id=803504&p1=14320&p3=0
(17.3.2010)

<http://www.euregioegrensis.de/index.php?CID=50> (17.3.2010)

www.czso.cz/xk/edicniplan.nsf/t/D60037F1BA/.../w-41130209q1g3.xls (17.3.2010)

<http://strukturalnifondy.cz/cms/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=15>
(17.3.2010)

<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU> (17.3.2010)

<http://www.ikaros.cz/preshranicni-spoluprace-knihoven-v-euroregionu-egrensis> (17.3.2010)

<http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/itisk/17004BE1F5> (17.3.2010)

http://www.komora.cz/hk-cr/aktuality/art_29803/lay_3/print_1/pd_7/mezinarodni-konference-spolecne-do-budoucnosti-gemeinsam-in-die-zukunft-tiskova-zprava.aspx
(17.3.2010)

SEZNAM TABULEK

- Tab. 1: Prostředky EU v rámci Phare CBC pro ČR čerpané v letech 2000 – 2006 podle jednotlivých příhraničí 13
- Tab. 2: Alokace prostředků iniciativy Interreg do programů 15
- Tab. 3: Operační programy Cíle 3 a alokace přidělených finančních prostředků.... 18
- Tab. 4: Vyúčtování krajinné výstavy 42

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1: Alokace finančních prostředků v programu Phare CBC v letech 2000 – 2006 (v mil. €)..... 13
- Graf 2: Alokace finančních prostředků Interreg IIIA 16
- Graf 3: Finanční alokace pro OP Cíl 3..... 19

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1: Euroregiony České republiky 11
- Obr. 2: Euroregion Egrensis 30

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Mapa areálu upravovaného v rámci projektu Krajinná výstava bez hranic – Grenzenlose Gartenschau Marktredwitz – Cheb/Eger
- Příloha 2: Zmizelé Chebsko – zničené obce a osady okresu Cheb po roce 1945
- Příloha 3: Fotbal, jazykový kurz, prohlídka památek: Tým Evropa na studijní cestě v Belgii a Francii

PŘÍLOHY

Příloha 1

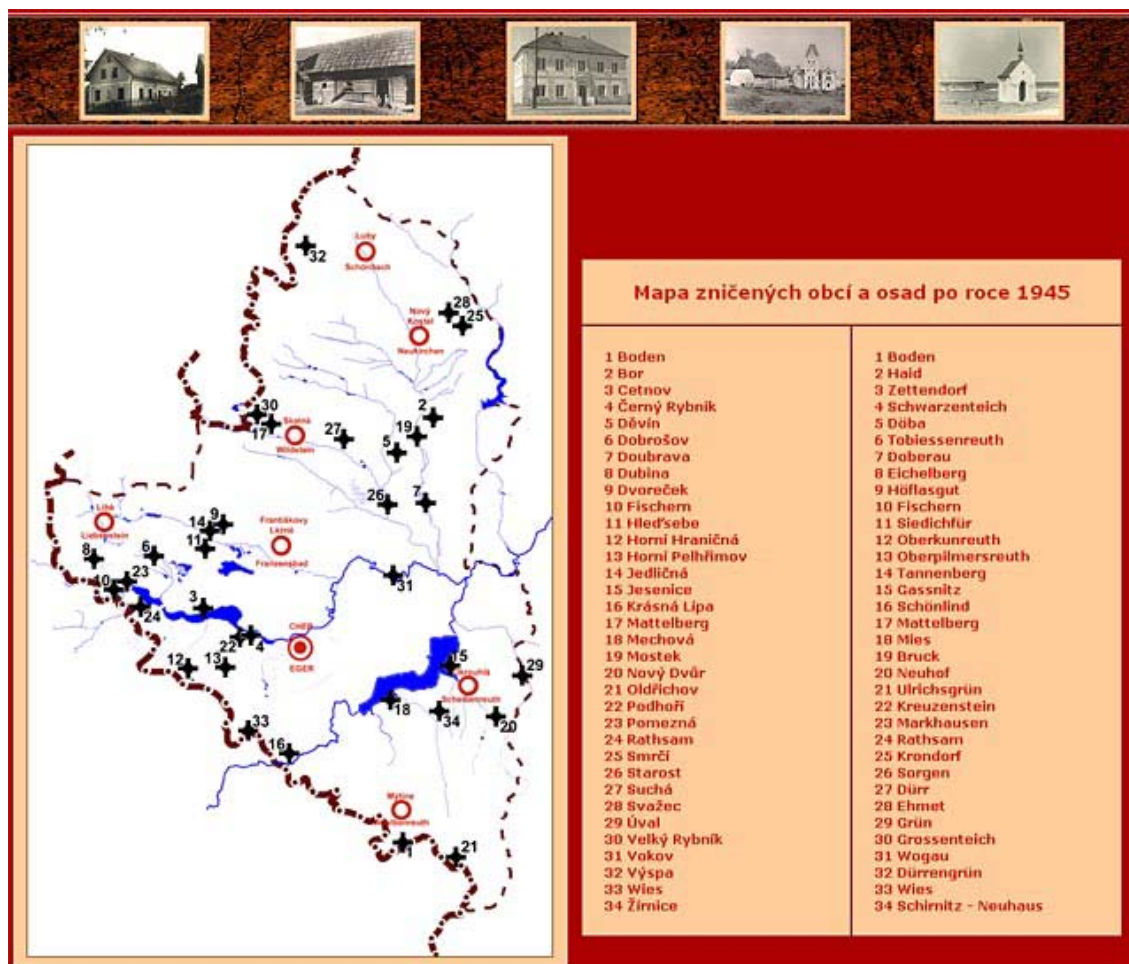
Mapa areálu upravovaného v rámci projektu Krajinná výstava bez hranic – Grenzenlose Gartenschau Marktredwitz – Cheb/Eger

Zdroj: <http://www.krajinnavystava06.cz/index1.php> (4.3.2010)

Příloha 2

Zmizelé Chebsko – zničené obce a osady okresu Cheb po roce 1945

Zdroj: <http://www.muzeumcheb.cz/Texty/Chebsko/Obsah/Obsah.html> (4.3.2010)

Příloha 3

Fotbal, jazykový kurz, prohlídka památek: Tým Evropa na studijní cestě v Belgii a Francii

Zdroj: http://www.dtf.de/index.php?lang=cz&obsah_id=2&news_id=715 (4.3.2010)